CAESARIS BARONII S.R.E. PRESBYTERI ... PARÆNESIS, AD REMPUBLICAM VENETAM

Cesare Baronio

Digitized by Google

CAESARIS BARONII

S. R. E. PRESBYTERI CARD. TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI

560.6

Sedis Apoſtolicæ Bibliothecarij,

Paræneſis,

Ad Rempublicam Venetam.

BIBLIOTECA NAZIONALE FIRENZE

BIBLIOTECA NAZIONALE 1377 FIRENZE

FLORENTIAE,

Apud Franciſcum Toſium, *Superiorum permiſſu.* 1606.

Sumptibus Sanctis Bacciolinij.

Digitized by Google

Digitized by Google

CAES. BARONII
S. R. E. PRESBYTERI CARD. TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
Sedis Apoſtolicæ Bibliothecarij,

Parænesis,

Ad Rempublicam Venetam.

DOLEO vehementer, quod hortaturus vos, quos plurimum diligo, nullis tamen ſalutationibus, quæ communicatorijs ac pacificis [a] litteris inter Catholicos, Catholica communicatione coniunctos, in concordiæ ſymbolum, præfigi conſueuere, more maiorum, permulcere liceat: ſed ſalutationibus interciſis, non aliter, quam ſi ad homines extra Chriſtianam religionem errantes Gentiles ipſos ſcribendum foret, vobiſcum agere fas ſit: iubente id potiſſimum Domino [b] noſtro Chriſto IESV, vt qui Eccleſiam non audierit, ſit nobis tamquam Ethnicus & Publicanus. cum tamen his infelicibus vos ipſos reddideritis infeliciores; ſiquidem non ſolum Eccleſiam non audiſtis, ſed ſpreuiſtis, contempſiſtis, ignominia ſumma inſuper affeciſtis, publicis datis litteris, omni execratione digniſsimis, quas tamquam oſtentum Eccleſia vniuerſalis exhorruit, & vt monſtrum excuſſit. Quis Orthodoxorum, timens Deum, qui legat veſtras litteras contemptu plenas, non ſtatim offenſi numinis zelo exæſtuans, ex intimis præcordijs in propheticum [c] illud erumpat: Obſtupeſcite cęli ſuper hoc, & portæ eius deſolamini vehementer, [cũ portæ [d] inferi adeo

a Auguſt. epiſt.162.

b Matth.18

c Ierem 2.

d Math

Google

extollũtur contra Regnum cęlorum, quod eſt Eccleſia, ac ipſum Dominum? At ſicut omnium in Deum bellũ gerentium certus eſt caſus, ita nec dubia ruina, ſecundum illud ſacrarum ſententiarum: [a] Qui in altum mittit lapidem, ſuper caput eius cadet.]

[a] Eccl. 27.

Cum igitur ea ſit communis vox exclamantium in vos Orthodoxorum: ſilere ne potuerunt S. R. E. Cardinales, ad quos non ſolum ſui capitis, ipſius Romani Pontificis defenſio ſpectat, ſed qui cuiuſcumque pro eccleſiaſtica libertate tuenda laborantis ſuſcipere patrocinium teneantur, ita ad eos martyrij candidato ſcribente, & iã ſanguinis voce clamante S. Thoma Cantuarienſi Archiepiſcopo: [b] Qua conſciẽtia diſsimulatis iniuriam Chriſto illatam in me, immo & in vobis, qui Chriſti vicem gerere debetis in terra? Nonne cauſa mea ſimul veſtra eſt? immo penitus veſtra, tueri videlicet tuentes eccleſiaſticam immunitatem?] Tanto igitur claſsico excitati, hortationem aggredimur, ſed quæ me prius doloris iaculis feriat, & vos pungat reprehenſionis aculeis ad ſalutem paratis. ita enim dictat exuberans dilectionis affectio, qua ſitio ſalutẽ veſtram in viſceribus Chriſti. Vnde & huius ſeries exhortationis emanat, nempe de corde [c] puro conſcientia bona & fide non ficta.

[b] Cod. Vat in App. ep. S. Thom.

[c] 1. Tim 1.

Quamobrem occurrentes veſtræ manifeſtæ perditioni, hiſce vos (vt in re valde ſeria) diuinis oraculis compellare compellimur: [d] Quare auerſus eſt populus iſte in Ieruſalem auerſione contentioſa? Apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti. Attendi & auſcultaui, nemo quod bonũ eſt loquitur: nullus eſt qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo, dicens; Quid feci? Omnes conuerſi ſunt ad curſum ſuũ, quaſi equus impetu vadens ad pręliũ.] vt viſus ſit optaſſe, quod fugiendum eſſet maximum omnium malũ. Auerſio plane illa contentioſa eſt, qua diluenda peccata, ad pęnitentiam patefacta, atque damnata verbis ac ſcriptis, mira ani-

[d] Ierſ. 8

67

mi firmitate, immo dura obſtinatione, ac furenti pertinacia defendi dicuntur ab omnibus, dum omnium nomine Senatorum litteræ aduerſariæ promulgantur: cum tamen probe nouerimus, ſtudia iſta haud ab omnibus Senatoribus comprobari, immo prudentiorum ſententijs condemnari, atque lacrymis deplorari. Et quamuis aduerſantes dicant (quod ibidem ſubijcitur a Ieremia) Sapientes nos ſumus, & lex Domini nobiſcum eſt: in eos ipſe iſta retorquet, dicens: Vere mendacium operatus eſt ſtylus mendax Scribarum.] vt merito illis, quos eadem peccata perſtringunt, vrgent, & damnant, timendum ſit, ne eadem quæ ibi ſubijcitur diuinitus immiſſa vindicta in exterminium gentis illius, vos maneat, vt feriat, perdat, atque cõſumat. quod Deus a vobis auertat. Cõtingat enim me prius vita fungi, quã iſta adeo funeſta videre. Sumus, ſumus, ſicut & fuimus ſemper (teſtis eſt Deus) omnium veſtrũ amantiſſimi & ſtudioſiſſimi, ſemper memores charitatis veſtræ, qua nos excepiſtis, cum Venetias veniſſemus, vt quãtumlibet immeritus, & peccator, de vobis tamen mihi ſit propemodum prędicãdum, quod Apoſtolus ait de Galatis: [a] Sicut Angelum Dei excepiſtis me, ſicut Chriſtum IESVM.] memores & frequentis per dies ſingulos concurſus & accurſus ampliſſimorum Senatorum, atque illuſtriſſimorum magiſtratuum, nos conuenientium, & (ſecundum illud Ioannis [b]) deducentium digne Deo.] Cum & quadam amoris exuberantia coegiſtis, & extorſiſtis importune impertiri vobis aliquid gratiæ ſpiritualis in miniſterio verbi Dei, vt ſic penes vos noſtri apoſtolatus licet indigne perfuncti remãſerint qualiacũque impreſſa veſtigia. Currebatis bene, quis vos impediuit veritati non obedire? (ſic vos arguam verbis Apoſtoli.) Vtinam abſcindantur qui conturbant vos, & mergunt in profundum abyſſi, ipſum imum barathrũ peccatorum, quod eſt diſciplinæ contemptus. ſic enim in ſacris oraculis ſcriptum [d] eſt:

a Galat. 4.

b Ioã ep. 3

c Galat. 5.

d Prou.

Impius cum in profundum venerit peccatorum, cōtēnit.]

Ad quod puniendū ſiue expiandum delictū, quod ipſe peccans perpurgari nolit inuitus, quod non accuſet, magis autē defendat, opus fuerit eccleſiaſtico conflatorio cenſurarum. (Eſt enim ignis in Sion,[a] & caminus eius in Ieruſalem) ad combuſtionem peccatorum. In qua quidem fornace ſic ardet ignis, vt purget, non autem conſumat niſi peccatum. Nam & [b] Corinthius ab Apoſtolo in hanc eſt fornacē immiſſus, in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini ita plane vbi bono remedio vtitur bene patiens, accidit iuxta illud Prouerbiorū:[c] Aufer rubiginem de argēto, & egredietur vas puriſſimū: aufer impietatē de vultu Regis & firmabitur iuſtitia thronus eius.] fiatq. quod & [d] per Iſaiā eſt pollicitus eidem populo ſuo, dicens: Conuertam manū meam ad te, & excoquam ad purum ſcoriam tuam, & auferam omne ſtannum tuum, & reſtituam iudices tuos, vt fuerunt prius, & Conſiliarios tuos, ſicut antiquitus. Poſt hæc vocaberis Ciuitas iuſti, Vrbs fidelis.] Ita quidem agitur res feliciter, ſi qui adpurgandum in conflatorium mittitur, nō contradicat, nec augeat potius reſiſtēdo peccatū. Eſt enim tantæ officinæ opifex Deus, idemq. ignis Dominus noſter IESVS Chriſtus, quod [e] Malachiæ diuinitus oſtenſum eſt, qui ait: Ipſe quaſi ignis conflans,] & quod ſubdit: Sedebit conflans & emundans argentum.] Qui & docuit iſta ſuos Apoſtolos: Omnia,[f] inquiens, quæ audiui a Patre meo, nota feci vobis] & collaborat vna cum ipſis. Nam hęc ad eos: Vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi.] Præficiens vero operi [g] Petrum, hæc ad eum: Tibi dabo claues regni cœlorum. Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.] & ſpondens affore iugiter præſentia ſua ait: Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo: ego in medio eorum ſum.] & conteſtans, ſe etiam non

ſaluus

a Iſa. 31.
b 1. Cor. 5
c Prou. 25
d Iſai. 1.
e Malac. 3
f Ioan. 15.
g Matt. 16

ſolum cum ſuis,ſed & in ſuis eſſe, adijcit: [a] Qui vos audit, me audit,& qui vos ſpernit,me ſpernit.] a Luc. 10.

Vnde ſumma fiducia, qui diuinitus ab eo ipſius ſucceſſor ſubrogatus eſt Paulus, Pauli his potuerit ac debuerit vti verbis: [b] An experimẽtum quæritis eius qui in me loquitur Chriſtus? Quibus eſt vſus verbis Apoſtolus,cum comminatus eſt ſupplicium Corinthijs delinquentibus, vt ſciret Eccleſia,vltori ſcelerum aſſiſtere Deum Epiſcopo, eius honorare miniſterium,approbare auctoritatem. Hoc vniuerſorũ ſanctorum Patrum conciliũ probat: quod denique ſcriptor ſuorum temporum luculentiſsimus Petrus ad Cæleſtinum Pontificem ſcribens,his verbis inſinuat: [c] Princeps Apoſtolorum adhuc in Apoſtolica Sede regnat & imperat, & in medio eſt conſtitutus iudiciarius rigor. Illudq. reſtat, vt exeratis in maleficos, Pater, gladium Petri, quem ad hoc conſtituit ſuper gentes, & regna. Chriſti Crux antecellit Cæſaris aquilas: gladius Petri gladio Conſtantini,& Apoſtolica Sedes pręiudicat Imperatoriæ poteſtati. Veſtra poteſtas a Deo eſt, an ab hominibus? Nonne Deus deorum locutus eſt vobis in Petro Apoſtolo,dicens: [d] Quodcumque ligaueris ſuper terram,erit ligatum & in cęlis: & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cęlis.] Non ergo degenerat in herede Petri dignitatis Apoſtolicæ reuerenda ſucceſsio. b 2.cor. 13 c Petr Bleſ epi. 146. d math. 16

Paulus igitur, idemq. Petrus, vicem Chriſti agens in terris, ſuorum ſanctiſsimorũ prædeceſſorũ exemplo, ſalubre, idemq. neceſſariũ ad ſalutẽ remedium eſt operatus in vobis, iam in certum prolapſis interitum, quo Imperatores & Reges eodẽ morbo duræ pertinaciæ laborãtes redditi ſunt priſtinę ſanitati,& inter alios, qui penes vos curatus eſt Fridericus Aenobarbus, diuturnus & obſtinatus hoſtis Eccleſiæ, cupidiſsimusq. idẽ Pontifex veſtrę ſalutis, ſalutaria vincula parauit, ad perpurgationẽ conflatoriũ amoris incendit, cũ in vos tonitrui inſtar cælitus lapſi ad perterrendum,

potius quá ad perdendum, ſalubrem ſententiá excommunicationis intorſit in ſacro illo eodemq. pleno fratrű cőſeſſu, vniuſcuiuſq. rogata ſententia. Tunc plane accidit ſecundű illud [a] propheticum: Commota ſunt ſuperliminaria cardinű a voce clamantis.] Cum nimirű ſacro ſuffragio Reuerendiſs. S.R.E. Cardinaliű eadē ſententia diuerſis rationibus ſtabilita, diſertis verbis aſſerta, magna animi conſtantia cő firmatur ab omnibus, & roboratur: quod ſcirent omnes, a Deo decretum, quod eſſet per eius Vicarium promulgatű ſumma prudentia, atque ſcientia. ſic namque ipſi, rē tantá agentes maiorum ſuorű exemplo, memores patriæ vocis, qua olim [b] Romanus Clerus ita litteris contra ingruentes ſchiſmaticos ſanctű allocutus eſt Cyprianű: Abſit ab Eccleſia Romana, vigorē ſuű tá profana facilitate dimittere, & neruos ſeueritatis, euerſa Fidei maieſtate, diſſoluere, &c.] Sicque priſtinum retinuerunt cum ſano capite coniuncta membra vigorem. Factum eſt igitur, vt quod maiorű exēplo fuerat faciendum, & facientibus bene ceſſiſſe ſciretur.

[a] Dan. 4.

[b] Apud Cypr. ep. 31.

At hic (quod lamentatus eſt [c] Ieremias) defecit ſufflatorium, in igne combuſtű eſt plumbű. Fruſtra conflauit conflator; malitiæ enim eorű non ſunt conſumptæ.] & quod queritur [d] Ezechiel dicens: Multo labore ſudatum eſt, & nő exiuit de ea nimia rubigo eius neque per ignem. Immunditia tua execrabilis, quia mundare te volui, & non es műdata a ſordibus tuis. Ego Dominus locutus ſum.] Quibus ita peccantibus alterű de duobus euenire ſolet, & quod terribilius, illud, vt iſtiuſmodi a Deo penitus deſerantur, ſecundű illud diuinum oraculum: [e] Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata: derelinquamus eam.] Vt ſit maxima omniű illa comminatio, quam intulit in furore ſuo per [f] Ezechielem: Requieſcet indignatio mea in te, & auferetur zelus meus a te, & quieſcam, nec iraſcar amplius.] Vnde & deducta vulgata illa antiquorum ore ſententia: a priſcis [g] etiam Gentilibus

[c] Ezech. 24.

[d] Ezec. 24

[e] Ieré. 51.

[f] Ezech. 16

[g] Senec. de diuin. gu. c. 3. ex t. De

tamquam axioma recepta: Nihil eſſe infelicius felicitate peccantium,] ab antiquis etiam Chriſtianæ religionis [a] tractatoribus pariter vſurpata. Alterum vero totum miſericors & peccantibus maxime vtile: nempe vt qui in conflatorio Eccleſiæ ſancto pioq. ipſorum repugnante malitia, & aduerſante proteruia, mundari non meruerunt: in aliam longe ardentiorem, manibus hoſtium præparatam, incenſamq. hoſtilibus flammis fornacem comburendi mittantur, vt factum eſt populo Iudæorum, cum eorũ ciuitas cũ templo in direptionem, combuſtionem, & deſolationem; ipſi autem dati ſunt in captiuitatem Aſſyriorũ, ad quos iſta declamauerat iuſſu Domini Propheta ſanctus: [b] Eo quod verſi eſtis omnes in ſcoriam, propterea ecce ego congregabo vos in medio Ieruſalem, vt ſuccendã in ea ignem ad conflandum: ſic congregabo in furore meo, & in ira mea, & requieſcam: & conflabo vos. Et congregabo vos, & ſuccendã vos in igne furoris mei, & conflabimini in medio eius &c.] quæ hæc & alia ibi poſita immenſa mala; quæ tamen & exoptanda magis fuerint, quam relinqui miſeros obſtinate peccantes, maiori ira Dei in æternum plectendos.

At quid profuit, quod tu, cõfringẽs iugũ Domini, & rũpens vincula ipſius, dixiſti: [c] Non ſeruiam?] Cũ iſta cõuertantur in damnum tuũ, ſicut populo illi, qui ligneas [d] confringẽs catenas, expertus eſt ferreas. Sic (inquiẽs Dominus) malitia tua [e] arguet te, & auerſio tua increpabit te, & ſcito, quia malum & amarũ eſt reliquiſſe te Dominũ Deũ tuũ.] Vis ſcire quam malũ? ex verbis Domini facile eſt ſubducere rationem. Qui conteſtatus, ne vel vnus ex puſillis, qui in eum crederent, contemni deberet, eſt comminatus ſupplicium quam acerbiſſimũ in eum, qui ſcandalizauerit [f] vnũ de puſillis: adeo vt ne in illud incurreret, expediret potius, vt ſuſpenderetur mola aſinaria de collo eius, & demergeretur in profundum maris. Quæ, rogo, pœna manebit peccã-

[a] Orig. in Periarch. Hier. epiſ. 33.

[b] Ezec. 22.

[c] Ierem. 2.

[d] Idem 28

[e] Ierem. 2.

[f] Matth. 18

tem in maximum, ſi ita horrenda atque terribilis teneat eũ, qui peccauerit in puſillum? vnde merito tunc illud Dominus exclamauit: Væ mundo a ſcandalis.]

Vis adhuc ſcire quam amarum? prophetica veluti in te conuerſa oracula intuere. Eſt namque ſermo Dei gladius
a Apoc. 1. vtraque [a] parte acutus ad feriendũ, ſicuti anteriora, etiã poſteriora: vt vbi par culpa, par feriat quoq. vindicta. Ieremiã
b Ierẽ. 51. itaque [b] audi & pauesce dicentem: Quæ habitas ſuper aquas multas, locuples in theſauris, venit finis tuus pedalis præciſionis tuæ.] Præciſam namque te pedali præciſione a trũco per excommunicationis ſententiam conſtat. Poſthac bona quænam ſperanda? & mala quæ non timenda? a radice præciſo ramo quis vlterius viror? Radix eſt namque ex ſenten-
c Cypriã. epiſt 55. tia. c Cypriani ipſa Romana Eccleſia, quæ plurimo germine ſe diffundens in arborem, in Catholicam creſcat, e quaſi præciditur ramus, areſcit ad ignem. Ipſa quippe omnium
d Idem de vnita. eccl. Cath. in terra mater, vt Deus in cœlo Pater. Adeo vt eiuſdẽ [d] ſententia Martyris, habere non poſſit Deum Patrem, qui non habet Eccleſiam matrem,] Romanam intelligẽs, dum ait, quod in Petro vna Chriſti Eccleſia, vna Cathedra demonſtratur. Vides igitur quam amarum, præciſam te ab Eccleſia, præciſam eſſe pariter a Domino Deo tuo? Hæc vero dãna veſtra duplicantur menſura conferta & coagitata, ſi nõ ſentitis ea veſtra colla prementia; ſed ſi contemnitis, centuplicantur ipſa, immo creſcunt in infinitum. quæ tanta mala vt caueatis, hortamur, rogamus magis, & exoramus.

e Ierẽ. 2. 3. Sed quoniam vos, vt olim auerſatrix e Iſrael incredibili aduerſus Deũ cõtẽdẽs pertinacia, adhuc inſane dicebat: Abſque peccato, & innocens ego ſum.] cum Deus ad eam: Ego iudicio contendã tecum, eo quod dixeris: Nõ peccaui,] vos, inquã, excuſantes excuſationes in peccatis, immo defendentes, & redarguentes qui iuſte redarguũt, Deo pugnaciter & Eccleſię reſtitiſtis: prouoco vos ad prima Chriſtianæ Fidei ru-

dimēta, immo ad ipſius Naturæ cunabula, a quibus aberrā tes, per deuia ferri, inferriq. in abrupta præcipitia ſit neceſſe.

Iure namque diuino atque humano ſacra a profanis eſſe debere diſtincta, & diuerſæ cenſeri penitus rationis: norunt omnes, adeo vt de his nulla dubitatio eſſe poſſit. Sacra autē quā illæſa voluerit Deus in ſua Eccleſia conſeruari: cū plurima ſuppetant ex diuinis Scripturis exēpla, vnū vel alterū tantúmodo referemus, vt ſic breuiter cauſam abſoluamus. Quo enim iſta cuique hominum magis paterēt ad ſenſum, voluit Deus altiſſimi parietis interſtitio ſacras ædes a profanis eſſe in templo diuiſas, vſque adeo, vt nequaquā Regibus liceret illum a Deo conſtitutum terminum trāſilire, ſed neque eidem appropinquare abſque numinis offenſa grauiſſima. Hinc vehemens illa querela Domini in [a] Ezechiele aduerſus Reges Iuda: Fabricati ſunt, inquit, limen ſuum iuxta limen meum, & poſtes ſuos iuxta poſtes meos (& murus erat inter me & eos) & polluerunt nomen ſanctum meum &c.] Si igitur non licuit Regibus appropinquaſſe termino præſtituto inter ſacra atque profana: quomodo in eum irrumpere, & ſuos intra ſacra ſepta erigere parietes licuiſſet? Ita plane erudiens Principes, longe diuerſa eſſe inter ſe iura templorum, atque regnorum. Quod omnibus conſiderandum proponi volens Deus, ſic alloquitur Ezechielem: Tu autem, fili hominis, oſtende domui Iſrael templum; & confundantur ab iniquitatibus ſuis, & metiantur fabricam, & erubeſcant quæ fecerunt.] Ita plane fiet, vt & vos iſta metientes, erubeſcatis; vnde & magis pœniteat, non ſolum limen & poſtes iuxta ſacrum parietem extruxiſſe, ſed ſacrum diſſipaſſe, & veſtrum erexiſſe, dum quæ ſunt Eccleſiæ iura peruaſiſtis. quamobrem in vos illud accipite dictum ab Iſaia [b] Erit vobis iniquitas hæc ſicut interruptio cadens, & requiſita in muro excelſo, quoniam ſubito, dum non ſperatur, veniet contritio eius, & comminuetur, ſicut conteritur

a Ezec. 43.

b Iſai. 30.

Digitized by Google

figona figuli contritione peruaſida, & non inuenietur de fragmentis eius teſta, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fouea.] Sed ne fiant iſta, hortamur, anteuertite præcibus & pœnitentia.

Hæc de muro ex veteri Teſtamēto, quæ in figura cōtingebant illis, in Nouū transferenda eſſe ſpirituali ſenſu monemur, ſed latiori menſura. Etenim in Chriſti Eccleſia non murū vnū tantummodo diuidentē inter ſacra atque profana poſitum eſſe ſcimus ſed murum & antemurale, vt cecinit ſuo cantico Iſaias, dicens: [a] Saluator ponetur in ea murus & antemurale. Aperite portas, & ingrediatur gens iuſta cuſtodiens veritatē,] non autē profanans ſacra, diuina conculcās, temerans ſancta, & diſſipans Sanctuariū quæ cū intus fuerit, iubetur proijci ab eccleſia, ſecundū illud [b] Apocalypſis: Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis ſeruientes, & omnis qui amat & facit mendaciū.] in quorum ſortem conijcit idem [c] Iſaias, qui leges iniquas ſtatuunt, dicens: Væ qui condunt leges iniquas; & ſcribentes, iniuſtitiam ſcripſerunt. Quid facietis in die viſitationis, & calamitatis de longe venientis? ad cuius confugietis auxilium? & vbi derelinquetis gloriam veſtram, ne incuruemini ſub vinculo, & cum interfectis cadatis?] hæc tanta mala aggregata audiuimus, exigente diuina vindicta, incondentes leges iniquas. Sed quid ſi addatur, præſcribi eas, & non ſubditis? plane tyrannicum eſſe, vno omnes ore clamabūt. Et ſi apponatur, & ſacris? nomen ſacrilegorum non effugient. Quod tantum crimen mox præcipuum ſenſit [d] Petrum vltorem. Cui non ſatis viſum in vltionem facinoris eiuſmodi delinquentes ſententia anathematis ab Eccleſia ſeparare; ſed in terrorem credentium voluit eos interfeciſſe ſpiritu oris ſui, ita horribili delinquentium pœna ſanciens in Eccleſia diſciplinam, ne dicata ſemel ſaltem mētis propoſito dona Deo, quis impie auderet attingere.

a Iſai. 26.
b Apoc. 22.
c Iſai. 10.
d Act. 5.

Quod plane eo redditur execrabilius ſcelus, ſi lege firmetur, vt iure fieri videatur, quod contra ius diuinum etiam vſurpatur. Stent igitur altiſſimi ijdemque fortiſſimi diuidentes ſacra a profanis exaltati a Chriſto parietes, quibus Imperia ſunt diuina lege diſtincta, vt quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo reddantur, ne quid a Principibus a Matt. 22. aduerſus perſonas Deo dicatas, vel bona eidem oblata, aut iura ipſi debita vendicetur.

In quibus attendite quotupliciter deliquiſtis, cum primo leges ſancieritis in non vobis ſubditos homines Deo ſacros; deinde quod tuleritis eas aduerſus loca ſacra, & res ſacras, nempe Deo dicata; ac quod denique iura ſacra, vt veſtra ſtatueretis, penitus euerteritis, & quidem non ſine magno periculo lædendæ Catholicæ Fidei, in cofundendo, immo euertendo ordinem hierarchicum, a Deo in ipſa Eccleſia Catholica antiquitus inſtitutum, a Chriſto confirmatum, prædicatum ab Apoſtolis, aſſertum in Concilijs, roboratum traditione, cultuque receptum ab omnibus orthodoxis Principibus, & alijs cunctis inferioris ordinis Chriſtianis. Quæ enim (inquit [b] Apoſtolus) ſunt a Deo, ordinata ſunt.] interuertitur quidem ordo hierarchicus, ſi quæ b Rom. 13 ſunt alterius, alter ſibi perperã ſumat. De huiuſmodi enim idem [c] Apoſtolus, qui fixos terminos ſacros transgrediuntur, hæc ait: Ignorantes enim iuſtitiam Dei, & ſuam quærentes ſtatuere, iuſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti,] vtpote redditi malo opere iniuſtiſſimi. c Ibid. 10.

Quid igitur vobis arrogatis de iuribus eccleſiaſticis ſancire leges, eaſdemque aduerſarias legibus eccleſiaſticis, quandoquidem laicis inconceſſum ſit etiã proficuas præſcribere de his leges? Audite quid in Romano Concilio ſub Simplicio Papa fuerit actitatũ, vbi agens Baſilius vicem Odoacri Regis, legem tulit de nõ alienandis bonis eccleſiaſticis: cui vos contrariam promulgatis, vt alienari omnino debeant.

Digitized by Google

niores, nullius ſint momenti.] & inferius de auctoritate Papæ ſuper omnes Epiſcopos:[a] Comprouincialis Synodus retractetur per Vicarios Vrbis Romæ Epiſcopi, ſi ipſe decreuerit.] Quod ſi quid criminoſum per Clericos committi contingeret; quid in eos agendum, cenſet Carolus cum Epiſcopis Romanum[b] Pontificem conſulendum. itidem, ne quid graue, inconſulto Romano Pontifice a gereretur: &, Si maiores cauſæ in medio fuerint deuolutæ: ad Sedem Apoſtolicam (vt ſancta Synodus ſtatuit, & beata cōſuetudo exigit) incunctanter referantur.] Si hæc ergo, quæ in fauorem Eccleſiæ ſancita eſſent, non abſque confirmatione ſummi Patris Romani Pontificis edere præſumpſerunt Imperatores Chriſtianiſſimi: qua fronte alij, quorumve exemplo, niſi Iuliani Apoſtatæ, vel aliorum tyrannorum, aduerſarias ſanctæ Eccleſiæ iuribus leges ſcribunt, & promulgant? Audite poſt alios ex Ioanne[c] Damaſceno, quorumnam ſit iura eccleſiaſtica condere, cum poſt multa eodem argumento tractata ſubijcit iſta: Regum eſt ciuilis adminiſtratio, eccleſiaſtica vero conſtitutio paſtorum atque doctorum.] & inferius: Non ſuſcipio Regem ſibi ſacerdotium per tyrannidem vendicantem.] & poſt enumeratos Imperatores Orientales tyrannice rem agentes ſubdit: Non regijs regulis, ſed Patrum inſtitutis tam ſcriptis, quam non ſcriptis Eccleſiam cenſeo conſtitui, & gubernari debere.]

Sed audite optimi Imperatoris Baſilij Macedonis verba, & exempla imitamini, ita in Octaua Synodo œcumenica Catholicos laicos alloquentis: De vobis autē laicis, tam qui in dignitatibus, quam qui abſolute conuerſamini, quid amplius dicā, quam quia nullo modo nobis licet de eccleſiaſticis cauſis ſermonem mouere, neque penitus reſiſtere integritati Eccleſiæ, & vniuerſali Synodo aduerſari. Hoc enim inueſtigare & quærere, Patriarcharum, Pontificū, & ſacer-

a l.5.c.33

b lib.7.c. 187.

c Io. Dam. de imag. orat.

dotum eſt, qui regiminis officium ſortiti ſunt, qui ſanctificandi, qui ſoluendi & ligandi poteſtatem habent, qui eccleſiaſticas & cæleſtes adepti ſunt claues: non noſtrum qui paſci debemus, qui ſanctificari, hoc eſt benedici, qui ligati, vel a ligamento ſolui egemus. Quantæcumque enim religionis & ſapientiæ laicus exiſtat, vel etiam ſi vniuerſa virtute intus polleat, donec laicus eſt, ouis vocari non deſinet. Rurſus Epiſcopus quantamcumque ſit irreuerentia plenus, & nudus omni virtute, donec Antiſtes eſt, & veritatis verbum recte prædicauerit, paſtoris vocationis & dignitatis damna non patitur. Quæ ergo nobis ratio eſt in ordine ouium conſtitutis paſtores verborum ſubtilitate diſcutiendi, & ea quæ ſuper nos ſunt, quærendi, & ambiendi? Oportet ergo nos cũ timore & fide ſincera hos audire, & facies eorum vereri; cũ ſint miniſtri Domini omnipotentis, & huius formam poſſideant & nihil amplius, quam quæ noſtri ordinis ſunt, requirere. Nunc autem, vt videmus, adeo multos malitia in inſaniam accedit, vt obliuiſcentes proprij ordinis, & quod pedes ſint, minime cogitantes, legem ponere velint oculis, non vt natura ſe habet.] & inferius: Itaque moneo & exhortor omnes, qui tales ſunt, vt maledictum & æternum odium auertentes, & iudicare iudices deſinant, attendant ſibi, & ſecundum diuinam voluntatem conuerſari contendant. Nam non quieſcet ſupremum Iudicium, ſed contra diſſidentes diuinus furor ſtillabit, & iuſtam vltionem opere cunctis oſtendet.] hæc Baſilius. Quæ paulo fuſius ad verbũ retuliſſe voluimus, vt tanti Imperatoris exemplo intelligatis, quam reuerentiam & obedientiam rebus ac perſonis eccleſiaſticis exhibere debeatis. Sed alia innumerabilia eaque clariſſima in hoc genere exempla breuitatis cauſa recenſere, prætermittimus.

Eſt autem illud omnino falſum, quod ad peccati excuſationem affertis, id ipſum ſcilicet factitatum a veſtris an-

ſeceſſoribus, qui ſe nemini ſubijcientes, quod proficuũ Reipublicæ videretur, hoc ſtatuerent. At ſecus quidem illi, qui quod ſibi ſcirent legibus eccleſiaſticis inconceſſum, nequaquam audebant decernere ſuis legibus, ſed extorquendum putabant per Patriarcham, quod negandum ſibi ſcirent a Romano Pontifice. In hoc ſane vobis modeſtiores, quod non auderent condere leges de his, quæ noſſent ad forum eccleſiaſticum pertinere. Vt hæc autem euidentiori percipiatis exemplo, cum plures extent de his litteræ, vnæ illæ, quæ & breuiores, recitandæ hic erunt Innocentij Papæ III. datæ ad Patriarcham Conſtantinopolitanum, ciuem Venetum, nuper creatum, cum ab iiſdem Venetis ſimulque Gallis ipſa Conſtantinopolitana ciuitas eſt capta anno Salutis milleſimo ducenteſimo quarto. Sic enim ſe habent, vti leguntur in codice Actorum eiuſdem Pontificis: qui ita incipit a miniſterio ſibi a Deo credito in regimine vniuerſalis Eccleſiæ:

Ad hoc (inquit [a] Deus) Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem, qui plenitudinem habet eccleſiaſticæ poteſtatis, ſuper gentes & regna conſtituit, vt iuxta verbum propheticum euellat & deſtruat, diſſipet & diſperdat, quæ in agro Dominico tuæ culturæ comiſſo inutilia reperit & nociua, iuxta quod alibi ſibi præcipitur a Domino per Prophetam: [b] Diſſolue colligationes impietatis, ſolue faſciculos deprimentes. Nos igitur attendentes iuramentum illud, quia prorſus illicitũ, non eſſe ſeruandum, quod a te Venetijs conſtituto fuit a Venetis violenter extortum, ſicut tua nobis inſinuatio patefecit (vt videlicet neminem ſis facturus Canonicum in eccleſia ſanctæ Sophiæ niſi Venetæ nationis, vel qui continue per decennium Venetijs habitaſſet: quodque bona fide, modis omnibus, quibus poteris, laborabis, vt ſemper in eccleſiæ ſanctæ Sophiæ ſit de Venetijs Patriarcha, ſaluis tamen in omnibus Apoſtolicæ Sedis iure, auctoritate, reue-

a Ierem. 1.
b Iſa. 58.

rentia, & honore. Licet hæc conditio ſtaret adiecta, vt non ſit in ſcriptis redacta) præſentium tibi auctoritate mandamus, & in virtute Spiritus ſancti districte præcipimus, quatenus iuramentum illud nequaquam obſerues; cum Sanctuarium Dei non ſit hereditario iure ab aliquibus poſſidēdum, ſed in omni gente, qui facit iuſtitiam, acceptus eſt Domino: præcauens diligenter, ne poſt hoc Apoſtolicæ Sedis præceptum in præmiſſis articulis iterum delinquas. Qui ſi de cætero ſolos Venetos in Eccleſia Sanctæ Sophiæ Canonicos inſtitueris, aut ad hoc impenderis operam qualemcumque, vt ſemper in eadem eccleſia ſit Venetus Patriarcha, in ipſa non ponendo Canonicum, niſi iuret, quod numquam alium niſi de Venetijs eliget, aut recipiet Patriarcham: nulla deinceps ratione ſuper his poteris excuſari. Sed nec illud obſerues, quod abſque iuramento diceris promiſiſſe, vt neminem Archiepiſcopum præter Venetum in tota facias Romania. Ne vero prætextu iurationis canonicæ, aut cuiuſcumque promiſsionis obtentu talia de cetero præſumantur, aut ſi præſumpta ſint obſeruentur: nos obligationes huiuſmodi auctoritate Apoſtolica irritamus, ſub interpoſitione anathematis prohibentes, ne quis ea obſeruare præſumat: tibique præcipimus, vt id Canonicis Sanctæ Sophiæ non ſolum inſtituas, ſed etiam inſtituendo caute denunties, quatenus hoc nefas valeant euitare. Licet autem plus debueris Dominum timere, quam homines, ne iurares aliquid propter homines contra Deum: ſi tamen in illo iuramento per vim & metum extorto præſcriptam adhibuiſti cautelam, vt iuraueris, ſaluo in omnibus Apoſtolicę Sedis iure, auctoritate, reuerentia, & honore: nos tibi delictum humiliter confitenti ex ſpeciali gratia indulgemus, vt huiuſmodi iuramentum nullum tibi poſsit præiudicium generare, dummodo præceptum, quod ſalubriter tibi facimus, ad ſaluandum ius, auctoritatem, reuerentiam, & honorē Apoſtolicæ

ſtolicæ Sedis, contra cuius ſtatuta, ea quę ſunt iurata, redundant, fideliter exequaris.

Ceterum & ſi pręſcripta nobis a tuis Nuntiis ſecreto fuerint annuntiata: noueris tamen pro certo, quod quędam eorum certa relatione prius fuerāt noſtris auribus patefacta.] Hactenus litteræ Innocentij, quibus etſi non laudanda de maioribus veſtris annuntiantur vobis, eos tamen reuerentiores fuiſſe, vt qui non auſi fuerint, vt vos facitis, de clericis leges ſancire, ſatis apparet. Noueritis ex iiſdem pariter, haud adeo nouum, vt inſurgant Romani Pontifices vindices aduerſus veſtros pro tuenda libertate eccleſiaſtica. ita quidem Innocentius.

Qui & ſi adeo redarguit Patriarcham pœnitentem, ad Romanam Eccleſiam ſupplicem confugientem, qua reprehenſione, quibus comminationibus & cenſuris exagitaſſet veſtros Præſules, quos non dixerim Epiſcopos, tanto nomine indignos, ſed mercenarios, immo nec hoc nomine honeſtandos, cum nec ſibi fuga, vt aſſolent mercenarij, conſuluerint, ſed lupos potius nominandos, qui ſe lupo venienti coniunxerint, atque in gregis totius internecionem miſcuerint. Quod nolim contumelię loco dictum accipiant: mendax arguar, niſi hoc ipſum Euangelica auctoritate cōſtiterit; nam cum præſtent ipſi, quod luporum eſt, lupos dici debere non renuant: eſt namque luporum oues diſpergere, vt teſtatur Euangeliſta: [a] Omnes autem ſchiſmaticos diſpergere, Chriſti IESV ſententia illa firmatur, qua inquit: [b] Qui non eſt mecum, contra me eſt; qui non colligit mecum, diſpergit.] Quod iure in eius Vicarium transferatur; vt diſpergere æque dicatur omnis, qui non colligit cum Romano Pontifice. nam audi Catholicæ Eccleſiæ tubam, ſanctum [c] Hieronymum, ſcribentem ad Damaſum Romanum Pontificem: Quicumque tecum non colligit, ſpargit. hoc eſt: Qui Chriſti non eſt, Anti-

a Ioan. 10.
b Luc. 11.
c Hier. ep. 57.

Digitized by Google

chriſti eſt.] Paſtorum vero eſt, Chriſto collaborare, pro eius grege ex aduerſo conſurgere, Principibus plus æquo ſibi ſumentibus ſacerdotali vigore reſiſtere, conſtantia infracta reprehendere, quod & nauiter ab alijs omnibus Romanis Pontificibus actitatum ſcimus aduerſus quoſcunque Principes, vt continuo inſurgerent legum Principum abrogatores vel correctores. Vt feciſſe ſanctus [a] Gregorius inuenitur, qui legem Mauritij Imperatoris, cogētem ad militiam monachos, non niſi emendatam promulgandam curauit. Præſtiterunt & hoc ipſum alij inferiorum eccleſiarum Epiſcopi, & inter alios Sanctus Ambroſius acerrimus vindex eccleſiaſticæ libertatis, ne [b] inuaderetur ea aliquatenus a laicis quamuis Imperatoribus orbis dominis. Qui & legem trium Auguſtorum aduerſariam eccleſiaſticæ libertati Mediolani tunc promulgatam [c] reuocari coegit, & edi omni errore purgatam.

a Greg. li. 2 ep 62. & li. 7. ep. 10

b Ambro. ep. 32. 33. vet. edit.

c cod. Teo. lib. 29. de Epiſc.

Sed quid ſingulos memorem? iam ex ſacro œcumenico Concilio inferamus hic teſtimoniũ; ne quid Principes ſuis legibus ſibi arrogent contra leges eccleſiaſticas. In ſacroſancto Chalcedonenſi Concilio cum cauſa Epiſcoporum ageretur, Euſtathius Berythi Epiſcopus ſic compellauit iudices cognitores: Num ſecundum canones eccleſiaſticos, an ſecundum leges Imperatoris cauſa dirimenda eſſet? Tunc ijdem interlocuti iudices, iſta dixere: Sacratiſſimo domino orbis placuit, non iuxta ſacras Imperatoris litteras, & pragmaticos typos res ſanctiſſimorum Epiſcoporum procedere, ſed ſecundum canones a ſanctis Patribus datos. Omni igitur ceſſante e ſacris pragmaticis definitione: canones de hoc capitulo editi legantur.] hæc iudices cognitores, qui ad ſanctam Synodum conuerſi, hoc ipſum rogarunt, Vtrũ ei placeat ex regulis Patrum huius cauſæ quæſtionem examinari, an ex ſacris pragmaticis? ſancta Synodus dixit: Contra canones nihil pragmaticum valebit, regulæ Pa-

trum teneant.] hæc ibi, atque modo ſatis de his quæ generatim ſpectant ad leges Principum, latas de rebus atque perſonis eccleſiaſticis. Nunc autem ſpeciatim (vt cominus rem agamus) deſcendamus ad eas, quas vos ſanxiſtis aduerſus eccleſiaſticam libertatem, quarum cauſa ab Eccleſia Catholica ſententia excommunicationis iuſtiſſime exciſi eſtis.

Redarguimini in primis litteris Apoſtolicis ſanxiſſe legem, qua cauetur, ne perſonæ eccleſiaſticæ ſæculares & regulares in bonis eccleſiaſticis a laicis poſſeſſis ſub quouis titulo, aut colore, iure prælationis, ſeu conſolidationis directi cum vtili dominio, aut extinctionis lineæ, aut alia quauis cauſa bonorum prædictorum proprietatem ſibi vendicare vllo vmquam tempore poſſit. Hoc eſt decretum in conſilio veſtro firmatum, quo iura humana pariter ac diuina ſubuertere nitimini. nam cum & prædones ab iniuſta poſſeſſione exturbare ſit vetitum, quomodo Chriſto ius acquiſitum tollere præualetis? Verum caput hoc ad emphyteuſes ſpectans ſuperfluum fuerit attigiſſe, eo quod a vobis veluti cauſa cadentibus, in veſtris eſt litteris prætermiſſum, iam euicta cauſa veſtro ſilentio: & quidem prudenter a male cœptis deſiſtentibus, manus dantibus. Quod ſi in reliquis id ipſum præſtitiſſetis, vere ſapientium ſpecimen numquam obliuione delendum poſteris edidiſſetis, quibus tantopere fruſtra laboratis præſcribere leges Deo penitus aduerſarias.

Exagitamini inſuper litteris Apoſtolicis, per vos ſtatutum, Ne quis eccleſias, monaſteria, hoſpitalia, atque alias religioſas domos Venetijs, & vbique locorum dominio veſtro ſubiectorum ſine veſtra ſpeciali licentia fundet & erigat. Quam autem contra ius, faſque id preſumpſeritis, quę dicturi ſumus, vos commouebunt.[a] Clamat S. Ambroſius, cum vel vnam ſaltem eccleſiā in ampliſſima Mediolanenſi [a] Ambr. ep. 33

ciuitate Valentinianus orthodoxus Imperator expoſceret, & in negatam irrumperet, inquiens: Domum priuati nullo potes iure temerare: domũ Dei exiſtimas auferendam? allegatur, Imperatori licere omnia, ipſius eſſe vniuerſa. Noli te grauare, Imperator, vt putes te in ea quæ diuina ſunt, Imperiale aliquod ius habere. Noli te extollere; ſi vis diutius imperare, eſto Deo ſubditus. Scriptum eſt: a Quæ Dei Deo, quæ Cæſaris Cæſari. Ad Imperatorem palatia pertinent, ad ſacerdotem eccleſiæ. Publicorum tibi mœnium ius commiſſum eſt, non ſacrorum. Iterum dicitur mandaſſe: Debeo & ego vnam baſilicam habere. Reſpondi: Non ſibi licet illam habere.] hæc Sanctus Ambroſius ad Valentinianum orthodoxum & bene Catholicum Imperatorem, matris Iuſtinæ tamen inſtantia cauſam agentem Arrianorum. qui eo, quod vi ſibi vnam eccleſiam vendicare tentauit, licet dimiſerit: cito citius expertus eſt, quod Sanctus fuerat comminatus, vt tyranni gladijs confoſſus deſierit imperare. Quod S. Ambroſius in Occidente, id ipſum præſtitit ſanctus Ioannes b Chryſoſtomus in Oriente. Cum Gaina tyrannus peteret dari Conſtantinopoli eccleſiam vnam, & ad hanc concedendam Imperator inclinaretur Arcadius: reſtitit vtriq. Chryſoſtomus, Imperatori ſcilicet, quod promitteret, quod ſub iure ſuo non eſſet repoſitum; & tyranno, quod male peteret, quod non eſſet Imperatoris.

a Matt. 22.

b Theodo hiſt. lib. 5. c. 32.

Sed non ſolum id tanti profeſſi ſunt ſacerdotes, ſed etiã ipſi modeſtiſſimi Imperatores. Nam illa Occidentalis Imperij culmina Auguſtiſsima, æque ac robore militari potentia, ſimulque doctrina rerum ſacrarum conſpicua, Carolus & Ludouicus, cum faterentur ſuper eccleſias nullum ſibi vendicandum eſſe dominium, vere legitimi laudati ſunt Imperatores, vt qui lege ſcripta profeſſi ſunt, non tantum in eccleſiarum conſtructione aliquod ius non eſſe conceſſum Imperatoribus, ſed neque abſque Epiſcopi licentia do

mi ſuæ Oratorij conſtruendi habere aliquam facultatem. quod probe cognitum pragmatica ſanctione ita relinquere voluere teſtatum, his verbis: [a] Placuit nobis, vt [ſicut ab Epiſcopis & reliquis ſacerdotibus, ac Dei ſeruis admoniti fuimus) ne capellæ in noſtro palatio, vel alicubi ſine permiſſu Epiſcopi, in cuius eſt parochia, fiant.] Si igitur nec capellam vnam & in ſuo palatio ædificandi abſque licentia Epiſcopi tanti Imperatores facultatem ſe habere teſtati ſunt; quomodo ædificandi eccleſias, & alia religioſa loca dandi licentiam, vel negandi, vos ita vobis arrogatis auctoritatem?

[a] Lib. 1. c. 182.

Verum habetis vos, quo magnopere gloriemini, habetis quem oſtendatis veſtræ legis auctorem Nicephorum Phocam Conſtantinopolitanum Imperatorem, qui reperitur veſtræ ſimilem condidiſſe legem, quam ob eius turpitudinem oportuit promulgaſſe elegantioribus fucatam coloribus. Ac plane talem vos imitatos eſſe hominem, eſt vt ex hoc magnopere erubeſcatis, vtpote monſtruoſum, fędum, tam Græcorum, quam Latinorum hiſtoricorum, & Luitprandi Epiſcopi Cremonenſis apud eum legatione perfuncti ſtylo exagitatum, & ad ſummam turpitudinem denigratum, atque infamiſſime deformatum. Huius Imperatoris, inquam, de his conſtitutio extat, ſed decurtata apud Theodorum Balſamonē, integra vero in codice Iuris Græcorum libro ſecundo Nouellarum conſtitutionū Imperatorum, quam ob nimiam, deformem, & execrabilem prolixitatē hic deſcribere prætermiſimus. conſulat ipſe Lector, ſi libet, eximiæ turpitudinis monimētum, ſed e Græcorum fontibus per vos tamquā a Solone atque Licurgo depromptum. quam quidem tot coloratam fucis ſanctionem quis ipſo primo eius intuitu, meretricio deceptus ornatu, contemnendam eſſe putarit? Sed mala quæ ſecum plurima vexit, prudentiorem ſucceſſorem reddidit Imperatorem. Vt-

Google

pote quæ primum quidem auctori ſuo pepererit clades immenſas, parauerit Imperium funeſtiſſimum, & tandem eidem attulerit mortem acerbiſſimam. Sed nec finis malorũ in nece promulgatoris, verum quamdiu ſanctio illa non ſancta, ſed impia viguit (quod fuit ſpacium annorũ vigintitrium) vigẽs iugiter ipſa fuerit peſtis totius Imperij. quod diſertis verbis teſtatus eſt, qui eam abrogauit Baſilius iunior Imperator, conſtitutio a Theodoro Balſamo. ne ſic breuiter recitatur:

Diuinitus conſtituta maieſtas noſtra, cum & a monachis, quorum teſtata pietas ac virtus eſt, & ab alijs multis cognouerit, legem a domino Nicephoro vſurpatore Imperij de eccleſijs Dei, religioſiſque domibus latam cum præſentium malorum, tum vniuerſalis huius ſubuerſionis atque confuſionis cauſam & radicem extitiſſet, velut non ad iniuriam, contumeliáque dumtaxat eccleſiarum & religioſarum domuum, ſed ipſius quoque Dei conditam: cumque adeo re ipſa ſic comparatum id eſſe compererit (nam ex quo lex iſta robur habuit, nihil boni penitus in hodiernum vſque diem ętatis noſtrę contigit, ſed potius e contrario nullum omnino genus calamitatis intermiſit) ſtatuit per religioſam hanc auream bullam, cui ſubſcripſit, legem *illam* prius latam ab hoc præſenti die ceſſare debere, ac deinceps irritam, nulliuſque momenti manere: conditis ante ipſam legibus, tam de eccleſijs Dei, quam religioſis domibus vim & robur ſuum obtinentibus, quas & illuſtris auus maieſtatis noſtræ, & pater eiuſdem & abauus optime ac religioſiſſime promulgarunt. Vtque ſancta & immutabilis eſſet hæc conſtitutio: propria manu ſubnotatam, aureo quoque ſigillo ſubſignari iuſsimus menſe Aprilis, die quarta, Indictione prima, anno ab origine mundi ſex milleſimo quadringenteſimo nonageſimoſexto.] eſt annus Salutis nongenteſimus octogeſimusſeptimus. Audiſtis, maioris

ogle

fuiſſe auctoritatis apud Imperatorem Baſilium aliquot monachos petentes ab eo legis ſacrilegæ abrogationem, quam apud vos ſumma dignitatẽ tanti Pontificis, id ſæpius litteris rogantis, & comminationibus poſtulantis? Toleraturus ergo ne ipſe erat id genus legis veſtræ, quæ etſi non aliunde, ex ſui antiqua origine magnam ſecum afferret infamiã: quam etiam vt omnium malorum fontem ſucceſſor pius Imperator obſtruxit?

Vultis & de his in Occidentalibus oris exemplum audire lugubre, hiſtoriam audire terram, quanta ſecum attulit damna vna edita ab Imperatore ſanctio aduerſaria eccleſiaſticæ libertati? Audite breuiter, quæ malorum atrocitate longiori ambitu circumducenda eſſet oratio. Valentinianus [a] eius nominis nouiſſimus Imperator, anno Redemptoris quadringenteſimo quinquageſimoſecundo, vbi poſt proſtratum anno ſuperiori in Gallijs Attilam, legem illam ignominioſiſſimam tulit, qua eccleſiaſticum tribunal penitus tolleretur: mox ſecundum illud Danielis: [b] Datum eſt illi robur propter peccata,] eiuſdem Attilæ exciſa potentia adeo rurſum viruit & refloruit, vt eodem anno exciderit Aquileiam, aliaſque Galliæ Ciſalpinæ nobiliſſimas ciuitates attriuerit, & niſi obicem paſſus eſſet Romanum Pontificem ſanctum Leonem, eius ſemel accenſa flãma vniuerſa Italia conflagraſſet. Ita plane euidenti fuit demonſtratum exemplo, nihil aliud fuiſſe, præſcripſiſſe Imperatorem leges contra eccleſiaſtica iura, quam hoſtes erigere iam bello proſtratos in exterminium totius Imperij, quod paulo ante fuerat victorijs clariſſimis illuſtratum. Nam & poſt eamdem latam legem, alijs & his maioribus fuit cladibus labefactatum, Vrbe ipſa a Genſerico capta. nec deſiere mala, quouſque peſſima illa, fons malorum omnium, lex permanſit. Audiſtis quæ Oriens, quæ & Occidens clament de ſanctionibus aduerſus Eccleſię iura edi-

[a] Nouell. Valent. ti. 12. de Epiſc. iud. 10.

[b] Dan. 8.

tis, tunc nimirum ruere Imperium, cum ipſæ vigeant. Et vos qui ex Aquileiæ cineribus orti eſtis: cauete ne ex eadem cauſa in cineres reuertamini.

Iam tranſeamus ad aliam legem per vos male ſancitam de non relinquendis eccleſijs, vel perſonis eccleſiaſticis bonis immobilibus abſque Senatus veſtri licentia, cuius cauſa etiam commeruiſtis excommunicatione percelli. Ita plane vos eſtis in ijs ſecuti eumdem execrandum Nicephorum Imperatorem, in cuius conſtitutione verba iſta legiſtis: Itaque ab hoc tempore nemini liceat nec fundos, nec agros, nec loca, monaſterijs, aut gerocomijs, aut xenonibus quomodocumque tranſmittere, adeoque nec alicui Metropoli, vel Epiſcopatui &c.] quam legem vt Imperio damnoſiſſimam, vt audiſtis, Baſilius Imperator ſumma deteſtatione penitus abrogauit. Cuius vel tantum originem oſtendiſſe, confutaſſe eſt, & abrogationem appoſuiſſe, eſt expoſuiſſe palam opprobrio. At ſcimus pariter, & antiquitus vetitum legibus Imperatorum, ne quid caperent clerici teſtamento viduarum. Reperitur enim [a] Valentinianus vna cum Valente & Gratiano Imperatoribus ſanxiſſe eiuſmodi legem, ſed tamen non ſine Damaſi Papæ conuiuentia, ad cohibendum ſcandalum & auaritiam clericorum, per ſanctum [b] Hieronymum ſæpe declamatam, & per ſanctum Ambroſium [c] deploratã. Sed eam [d] Marcianus Imperator ampliſſime reuocauit, cum capta Vrbs eſſet a Vandalis, quaſi ob iniquas leges Imperatorum tanta clades ab irato numine inferretur. Illud demum ſic habeto (ne in his diutius immoremur) nullam hactenus promulgatam fuiſſe legem, eamque publicis tabulis indictam ad communem populi vſum, quæ contra iura Eccleſiæ eſſet, quin fuerit contrarijs legibus abrogata. Stabunt ne veſtræ? cum ſcriptum ſit: [e] Omnis plantatio, quam non plantauit pater meus, eradicabitur?] minime gentium. Vel ſtare non poterunt

[a] Lib. 1. de Epiſco. & cler. cod.

[b] Hier. ep. 3. 22.

[c] Ambro. ep. 31. 32. ſerm 7.

[d] Marcia. Nou. tit 5.

[e] Matt. 15.

quæ ædificatæ ſunt ſupra [a] petram leges eccleſiaſticæ, ſuper verbum Domini, ipſo cœlo etiam firmiores? ſiquidem ſcriptum eſt: [b] Cœlum & terra tranſibunt, verba autem mea non præteribunt?] Stabunt, ſtabunt, inquam, [c] verbo Domini conſolidatæ, eo quod nec portæ inferi præualebunt aduerſus eas. Porro per inferi portas interpretati ſunt plures ſanctorum Patrum, potentiam ſæcularem Principum iniquorum. a Luc. 6. b Matt. 24. c Ibid. 16.

His pro litteris Apoſtolicis præmiſſis, iam veſtras, atque primum illas ad eccleſiarum Præſules a Duce datas inſpiciamus. Quis exiſtimare potuiſſet, tantum Ducem tot tantorumque beneficiorum recens a Sede Apoſtolica percepto rum adeo profunda teneri potuiſſet obliuione; quorum ſaltem vinculis contineri in officio debuiſſet, ne adeo ab ipſa pertinaciter reſiliret? Recens memoria eſt, cum vobis oppreſſis tyrannide Ottomannica, iacturam paſſis inſulæ Cypri, amiſſuris proxime Cretam, inhiante tyranno ad extremam veſtri dominij euerſionem: Sedis Apoſtolicæ Præſul ſanctiſsimus Pius V, ſacro fœdere ſumma potentia in ſumma difficultate diuinitus concinnato, adeo admirandæ victoriæ fuerit auctor, & retinendæ libertatis adiutor. Cuius erga vos adeo ingentis impenſæ beneficentiæ & munificæ largitatis tranſierunt onera ad ſucceſſores, relicta adeo Eccleſia obærata, vt æris alieni diſſoluendi reliqua nulla ſit ſpes, oppignoratis redditibus eccleſiarum. Cuius beneficij ſi memores, ſi grati (quod & Ethnici faciunt) fuiſſetis, quæque grauiſſima ab eadem Sancta Sede vobis impoſita perpeti potius, quam ab ea auerſione ſchiſmatica ſcindi debuiſſetis. Audite quæ vos immenſe redarguat vere ſummo Principe digna ipſo Carolo Magno ſententia, vna cum alijs ſacris legibus promulgata: In memoriam, [d] inquit, B. Petri Apoſtoli honoremus ſanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem, vt quæ nobis ſacerdotalis mater eſt dignita- d Diſt. 19. cap. 3.

tis, eſſe debeat eccleſiasticæ magiſtra rationis. Quare ſeruanda eſt cum manſuetudine humilitas. Et licet vix ferendum ab illa Sancta Sede imponatur iugum: tamē feramus, & pia deuotione toleremus.] hæc ipſe.

Dux autem veſter, quod ad ſalutem, non ad interitum promulgatum eſt in vos de illata excommunicatione decretum; nulla ſuæ ſalutis, vel ſuorum habita ratione, mox contumaciæ plenas, contemptu refertas eas ad Præſules litteras dedit, quarum ſola memoria veſtra poſteritas ſit ſuffundenda pudore. Sed quid erit? iuxta Sapientem: Id quod
a Eccl 10. fuit:[a] Quod & ita ſcriptum legitur in ſacris oraculis: Sedes Ducum ſuperborum deſtruxit Deus, & ſedere fecit mites pro eis: Radices gentium ſuperbarum areſecit Deus, & plantauit mites pro eis ex ipſis gentibus.] Quod fecit, facturus eſt ſemper Deus, apud quem nulla eſt acceptio perſonarum, vt par pari feriat vindicta delictum, niſi vincens Deum pœnitentia intercedat. Ad quam capeſſendam vt vos adeo reſilientes reddamus procliuiores, prouocandum eſt ad maiorum exempla, quibus innoteſcat, quantopere minorum quoque Epiſcoporum ſint reueriti ſummi Duces vtcumque latas excommunicationis ſententias. Tempore Honorij Imperatoris Bonifacius Comes, Dux totius exercitus tantę erat auctoritatis, vt eius tantum nutu vniuerſum Imperium contremiſceret. Cum eſſet in Africa, atque Hippone ſceleſtiſſimum hominem confugientem ad eccleſiam e liminibus raptum detruſiſſet in car
b Aug. ep. 4. in Appē cerem: Sanctus[b] Auguſtinus hæc audiens ad ipſum perbreues mox has litteras dedit, quibus abſque aliqua citatione, vel commonitione præmiſſa, ſententiam excommunicationis intorſit:

Miror quomodo tam ſubito fidei murum aries ruperit inimici. Noui enim qua religione ſemper ſis Eccleſiam Dei veneratus. Quo inſtigante, frater, hominem de eccle-

ſia rapuiſti? Tuus ſi de tuo amico forte preſumeret fugitiuus, poſſet procul dubio interceſſoris cauſa veniam promereri. Ergo ſi amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed ſi de poteſtate præſumitur, Nabuchodonoſor Regem intende, qui cauſa ſuperbiæ in bouem eſt ex homine commutatus. Non vt confundam te, hæc ſcribo, ſed vt filium meum chariſſimum moneo. Eccleſiæ igitur illæſum reuoca, quem vt irreligioſiſſimum rapuiſti. Oblatio vero domus tuæ a Clericis ne ſuſcipiatur, indixi, communionemque tibi interdico, donec peracta pro auſibus vel errore a me definita tibimet pœnitentia & tempore condonato pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras ſacrificium Deo.] hæc ad Bonifacium Comitem Auguſtinus, erectus ad vltionem ſceleris vigore ſacerdotali. Quid ad hæc reſpondiſſe putas tantum Comitem, Ducem exercitus, ſic ab Auguſtino flagris cenſuræ eccleſiaſticæ verberatum? Audi redditam ad eum epiſtolam his ipſis verbis:

Humilis ſaluto, quod primum eſt. Suſcepi autem tremens ſanctitatis tuæ verba verberibus plena. Scio quod veniæ præparatur, qui ab Auguſtino perfectiſſimo ſacerdote corripitur: nec debet Epiſcopo denegare quod voluntas facit aut caſus. Ipſe enim ſibi denegat curam, qui ſuam medico non publicat cauſam. Hominem ergo, pijſſime Pater, e liminibus eccleſiæ raptum tuis ſanctis aſpectibus iuſſio mea, furorque ſubduxit. Alieno non ſunt facta iſta conſilio, Dei & Sanctorum eius regimine viuo. Illum itaque virum morte digniſſimum, quem (vt dixi) meus de eccleſiæ foribus furor abſtraxit, vitę tuis iuſsionibus donamus illæſum. Agnoſco culpas, indignæ meæ lacrymæ iungantur tuis fletibus iuſtis, quo poſſit hæc nota, nigro inſcripta titione, deleri. Eccleſiæ mihi introitus non negetur: illic ſpero veniam, vbi admiſi culpam. Oblatio vero do

mus meæ (vt tua ſanctitas iuſſit) ad cæleſtis Regis menſam eius manibus offeretur.] hæc Bonifacius, deferens in omnibus ſacerdoti; ſicut & Stylico Sancto Ambroſio, æque petenti reddi ſibi delinquentem ab altari euulſum Creſconium, qui timore perculſus ob vindictam militibus diuinitus illatam, qui ſuo iuſſu ſacrilegium perpetrarant, per multos dies per pœnitentiam (vt [a] Paulinus ait) eidem Sancto Epiſcopo ſatisfaciendum curauit. Addimus his & tertium exemplum de Andronico Præſide Pentapolis in Aegypto, qui eo quod ſuum edictum conuicijs plenum in eccleſia ſuſpendiſſet, a Synneſio Ptolemaidis Epiſcopo, collecta ibi Synodo, nulla præuia citatione commonitus, terribili anathematis ſententia perculſus & magiſtratu abdicatus, magna animi ſubmiſſione pœnitentia præuia admitti ab Eccleſia a qua excluſus fuerat, multum rogauit. hæcque cum Arcadius imperaret in Oriente.

a Paul. in vita S. Ambroſ.

At quid ex plurimis paucos memorem clariſſimos præfectos prouinciarum, cum & ipſi Imperatores & Reges magnam inde ſibi gloriam compararunt, quod a Pontificibus perculſi ſententia anathematis, haud contumaces ſunt eiſdem aduerſati, ſed obſequentes eorum mandatis, vt ex qua pulſi erant, in eccleſiam admitterentur, nihil prętermiſerunt humilitatis officij, atque pœnitentiæ impoſitæ diſciplinæ, vt qui primus inter eos in itiatus eſt Chriſtiana religione [b] Philippus Auguſtus, Theodoſius Imperator, & poſt alios multos, quos breuitatis cauſa prætermittimus recenſere, qui apud vos veniam ab Alexandro Papa humili obſequio promeruit Fridericus. vnde ſummam peperit ſibi laudem, & conciliauit honorem. Sicut econtra illi ingentem contraxerũt infamiam, & ignominioſum adepti ſunt nomen ſchiſmaticum, aut hæreticum, qui contra ſtimulum calcitrantes, reluctati ſunt diſciplinæ, exulantes ab Eccleſia, redditi etiam cæleſtis gloriæ exheredes, excuſantes

b Euſ. hiſt. lib. 6. c. 27.

excuſationes in peccatis, & reijcientes culpam in Pontificis auſteritatem: vt feciſſe reperitur, & ſuis ipſe Dux veſter teſtatus eſt litteris.

Quibus quidem primum de S. D. N. vehementer expoſtulans queritur, quod miſſus ad eum a ſe Legatus ipſius aures reperijſſet occluſas. At quid? Num quia exauditus non eſt, auditus non fuit? Hoc certe nemo negarit, cum alioquin nec audiri meruerit, qui non obediturus aduenerat, ſed contradicturus Pontifici, vt exitus declarauit, ſecũdum illud Oſee:[a] Vnuſquiſque non iudicet, & non arguatur vir: populus enim tuus ſicut hi, qui contradicunt ſacerdoti,] profundum id malorum eſſe ſignificans, cum non obeditur, ſed contradicitur ſacerdoti. vbi in eamdem ſententiam Sanctus Hieronymus:[b] Nunc quia in ſceleribus perſeuerant, & impudenti Deum fronte contemnunt, audiunt: Non eſt neceſſe, vt veniatis ad iudicium, vt in veſtris flagitijs arguamini; quia tantæ eſtis impudentiæ, vt nec conuicti quidem pudorem habeatis & verecundiam.] hæc & alia Sanctus Hieronymus. Secundum iſta &[c] Nicolaus ſanctiſſimus Pontifex prohibuit Lotharium Regem venire Romam ad dicendam cauſam, vt quod non mereretur audiri, qui hactenus ſæpe monitus, mandatis pontificijs obedire contempſiſſet, licet promiſiſſet ſæpius, ſe omnibus præceptis pontificijs pariturum. Nam in epiſtola ipſius[d] Nicolai ad Ludouicum & Carolum Francorum Reges hæc poſt multa: Ipſe quidem Lotharius nobis & vobis per Imperiales Legatos mandauit, quod Romam vellet venire. Cui interdiximus & omnino interdicimus, vt iter talis, qualis nũc eſt, non arripiat, eo quod S. R. E. talem reſpuat, & contemnat, & in hoc perſeueret, quod late in toto diffuſum eſt orbe.] quod ſcilicet vxore abiecta, pellicem introduxit. Ad quid æquius videri poſſet, quam ſi Rex reus ſuam preſentiã iudici exhiberet? Sed quia admonitionibus pon-

a Oſee 4.

b Hier in Oſe. c. 4.

c Nic. epiſ 27. & 55.

d Idẽ ep. 9

tificijs non obtemperaſſet: reijcitur, vt indignus, qui ſe conferat audiendus ad Apoſtolicum thronum. ſubdit demum: Quod ſi, inquit, contra propoſitum noſtrum forte præſumpſerit venire Romam: minime cum qua cupit honeſtate vel hic ſuſcipietur, vel hinc profecto regredietur.] Quid igitur expoſtulat Dux miſſum a ſe Legatum occluſas reperiſſe Pontificis aures, cum ob ſpretas tot antea præcedentes admonitiones eiuſdem ſummi Pontificis, nec ipſe Dux, exemplo Lotharij Regis, admitti debuiſſet in Vrbem, nedum ad ipſius Pontificis audientiam? Ita quidem, ſi tanti prædeceſſoris exemplo ſanctitate atque ſcientia eminentiſſimi res tractanda fuiſſet: vt nihil ſit penitus, quod queri poſsitis, etiam ſi Legatus veſter nullatenus fuiſſet auditus. Vel ſi agendum fuiſſet exemplo Alexandri Tertij Romani Pontificis, qui Legatos Regis Angliæ miſſos, excuſaturos Regem ipſum, quod mandatum non dediſſet de inferenda nece Sancto Thomæ Cāturarienſi Archiepiſcopo (quod reuera non fecerat) negatus eſt tamen illis ab ipſo Papa auditus, quouſque iuratoria cautione adhibita ex parte Regis promiſiſſent, Regem ipſum omni obſeruantia & obedientia ſubiturum iudicium in omnibus Apoſtolicæ Sedis, eiuſdemque in omnibus ſententiæ pariturum. Qua ratione neque veſter Legatus admitti debuiſſet ad audientiam, quem ſciret Pontifex non ad parendum, & iurandum obedientiam, ſed ad refragandum, & contradicendum a vobis miſſum fuiſſe.

Quoniam vero peculiare eſt malis Principibus, qui Apoſtolicæ Sedis iudicium vitare conantur, aliquid excipere, quo vel ſaltem contemptum pariant iudicanti, vt illud maxime, quod nimia celeritate præcipitauerit ſententiam, potius quam ex præſcripto canonum ſeruato ordine iudiciario, tulerit. Fuit olim iſta querela Michaelis Imperatoris aduerſus eundem, de quo ſupra, Nicolaum Pontificem; qui

redarguens ipſum oſtendit, ſatis eſſe, abſque aliquo ſeruato iuris ordine ſummo Pontifici, ſi quomodocunque rem compertam habuerit, & quomodolibet delinquentes Principes commonuerit, & ſi nō parerent, abſque alio ordine iudiciario in contemptores vel contumaces excommunicationis ſententiam ferat: idque factitari ſolitum ab ipſis, ſi quid aduerſus Principes emerſerit contentionis. Adeo vt nulla poſſit legitima eſſe querela aduerſus S.D.N. Paulum Quintum, qui in eos commonendo multus fuerit, & nihil omnino profecerit. His itaque dilutis obiectionibus, iam quæ poſt hæc in ijſdem Ducis litteris ad Præſules ſubijciantur, videamus.

Sunt plane huiuſmodi, quod ab exordio naſcentis Eccleſiæ ab his, qui ſe Catholicos profiterentur, contumaciores eſſe datas nullus inueniet, quippe quæ acerbiſſimo ſint refertæ contemptu. Sed quæ in execrabiles contemptores Paulus Apoſtolus ingerat, & vos pertingant, audite: Videte, inquit, ne ſuperueniat vobis quod dictum eſt in Prophetis: Videte contemptores, & admiramini, & diſperdimini, quia opus operor ego in diebus veſtris, opus quod non credetis, ſi quis narrauerit vobis.) Nempe quod deſinetis eſſe quod eſtis, dum male quæritis eſſe ſuper Eccleſiā, quod efficere non poteſtis. De vobis namque eadem pertractantibus illud diuinitus ſcriptum oraculum eſſe ſciatis: Qui habitat in cœlis irridebit eos, & Dominus ſubſannabit eos.] hi namque, vti vos, aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius, nempe præſidentes ipſis ſacerdotes illa dicebant: Dirumpamus vincula eorum, & proijciamus a nobis iugum ipſorum.]

a Act. 13.

b Pſal. 2.

Quid aduerſus ſummum ſacerdotem ſibi arrogat quiſque quantumlibet ſummus Princeps? Etenim cum reuera laicus tantum ſit, ouis eſt ex grege Petri, ſeu potius ouis ſectus. Siquidem quod Chriſtus dixit ad Petrum: Paſce oues

paſce agnos: per oues rectores eccleſiarũ interpretati ſunt Patres, per agnos ex eis in Chriſto genitos reliquos Chriſtianos. Audi compellantem te [a] (quiſquis es tranſgrediẽs terminos tuos) Apoſtolum Paulum, & dominium tuum iuſtis limitibus adeo coarctantem, vt extra eos qui ſunt tibi ſubditi, nullam in reliquis te habere ſentias poteſtatem, vt eos iudices. Tu quis es, inquit, qui iudicas alienum ſeruum? domino ſuo ſtat, aut cadit.] Si alieni ſerui abripitur tibi Apoſtolica denuntiatione iudicium: quomodo præſumere poteris alterius fori non tibi ſubiectum ſaltem iudicare clericulum? quomodo diaconum, vel ſacerdotem? quomodo Epiſcopum? & (quod horrendum dictu) quomodo tua ſententia condemnabis, & non horreſces Archi epiſcoporum, vel Patriarcharum ſententias iudicare; ac denique ([b] quod & monſtrum atque portẽtum Luciferi eſt) dices: In cœlum conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum, iudicabo iudicia Chriſti Vicarij, latas ab ipſo ſententias nullas eſſe propria denuntians auctoritate definiam; quod & feciſti. Sed ſic eleuatus certum caſum expaueſce, qui ſubditur: Veruntamen ad infernum detraheris, in profundum laci,] adeo vt magno te ſcias periculo, ſicut magno piaculo diuina tentaſſe, tribunal quod illud diuinitus conſtitutum ſuper cœlum exaltatum, eius retractando ſententiam peruaſiſſe. Sed audi te abſterrentem Apoſtolum: [c] Neſcitis, quia Angelos iudicabimus: quanto magis ſæcularia?] Venerandum quod eſt Angelis, quomodo Principibus non reuerendum, quod contempſiſti tribunal, & contumelijs affeciſti? Danielis [d] thronum circumſtabant Angeli vindices: Petri Cathedram deſeret cuſtodia Angelorũ vlciſcentium quidquid peccatur in eam?

a Rom. 14.
b Iſai. 14.
c 1. Cor. 6.
d Dan. 13.

Sed nulla grauior pœna peccati ipſo peccato, quo & nullum grauius impietate, quam parit contemptus, & alit. Nã audi ſanctum martyrem Cyprianum, vbi redarguit diaco

num contemnentem Epiſcopum: Hæc ſunt, inquit, initia hæreticorum, ortus atque conatus ſchiſmaticorum, malo cogitantium, vt ſibi placeant, vt præpoſitum ſuper bo tumore contemnant. Sic de Eccleſia receditur, ſic altare profanum foris collocatur, ſic contra pacem Chriſti & ordinationem, atque vnitatē Dei rebellatur.] porta igitur eſt hęc, quam aperit falſa iuſtitia, ex qua progreſſus patet in hæreſes ex contemptu, de quo alibi: a Inde enim ſchiſmata & hæreſes obortę ſunt, & oriuntur, dum Epiſcopus qui vnus eſt, & eccleſiæ præeſt, ſuperba quorumdam præſumptione contēnitur, & homo dignatione Dei honoratus, indignus hominibus iudicatur. Quis enim hic eſt ſuperbiæ tumor, quæ arrogantia animi? &c.] a Idem 63.

Sed quantum te deſerat, & procul abhorreat iuſtitia quā præſumis, vt omnes intelligant, quę ſunt abs te poſita contra ſententiam Apoſtolicæ Sedis, hic reddamus: Ais in primis, contra omnem rationis formam litteras Apoſtolicas eſſe conceptas, & aduerſus id quod diuina Scriptura, Patrum doctrina, & ſacri canones docent eſſe conſcriptas. Sententiam vero excommunicationis iiſdem Apoſtolicis litteris promulgatam, non ſolum iniuſtam eſſe, & indebitam; ſed etiam nullam, nulliuſque momenti illegitime fulminatam, nullo iuris ordine ſeruato.] iſta leguntur in illis totidem verbis expreſſa. ſed ſingula percurramus. Contra omnem rationis formam, & ſcita ſacrarum legum litteras aduerſus vos ab Apoſtolica Sede datas affirmas. Hic cogimur inuiti in memoriam reuocare, quæ per vos & veſtros miniſtros perperam perpetrata, diu multumque diſſimulata ſunt ab Apoſtolica Sede; deplorata tamen ſemper, dum nulla penitus emendatio ſequeretur: quæ, ſi ex ſacrorum præſcripto canonum res agendę fuiſſent guttas pluuiæ fulmina anathematis ſuperaſſent. Quot vidimus Romæ miſeros exulantes Epiſco...

by Google

tandem vindex euigilauerit: cum eidem omnes militent rationes, diuina aſpirent oracula, Patres faueant, conſentiant ſacri canones, quorum vos omnium contemptores, omni deſtituti ſacrarum legum præſidio, in illud abſurdum impegiſtis, dixerim & monſtruoſum, vtpote hactenus a Catholicis intentatum, a ſchiſmaticis tantummodo, & ab hæreticis vſurpatum, vt laici cum ſitis (quod neque ſibi Epiſcopi in Concilijs arrogarunt) pronuntiare audeatis, ipſam in vos promulgatam excommunicationis ſententiam a ſummo Pontifice eſſe iniuſtam, indebitam, nulliuſque momenti, atque illegitimam, vtpote (quod ſubijcitis) nullo ſeruato iuris ordine latam. Vnde tanta vobis auctoritas, vt iudiceris Iudicem vniuerſorũ, quem nullum hactenus Concilium legitime congregatum auſum eſt iudicare; cum ab eo omnia œcumenica Concilia accepere auctoritatem; vt abſque eius ſententia ipſa nec œcumenica dici, aut iudici potuerint; nec in eis ſanciti canones alicuius fuerint firmitatis, in quibus & frequenter ſit conclamatum; Prima Sedes a nemine iudicatur: & Pontifici dictum: Tua te ſententia purga, uel damna?] Iſta cum fuerint hactenus ſumma religione cuſtodita: quomodo laici hominis ſententia labe factantur, ac penitus infringuntur?

Quis audiens iſta, non cum a Ezechia mox illud exclamet: Blaſphemiæ dies hæc?] & ſicut ille b Rabaſcis litteras impias attulit in templum, & expandit eas coram Domino: ita quicumque fidelis, in cuius manus eædem ipſius Ducis litteræ contumaces atque proteruæ peruenerint, legeritque horrendas blaſphemias effuſas in contumeliam Apoſtolicæ Sedis, & contemptum eius, qui in ea a Chriſto per Spiritum ſanctum magno miraculo poſitus ſedet Petri ſucceſſor, Chriſti Vicarius Paulus V. inferat eas in baſilicam Petri, admoueat Confeſſioni ipſius, ibidemque expandens eas illarum tantam contumeliam eius Cathedræ

a Iſai. 37.
b 4 reg. 19
2 Paral. 32

Digitized by Google

clamet,& deploret iniurias, ipſumque inuocet ſuæ ipſius,
quam à Chriſto regendam accepit , Eccleſiæ defenſorem?
vltores inſuper appellet ſanctiſſimos conditores canonũ,
& defenſores ipſorum Eccleſiæ Romanæ Pontifices, & Sã
ctos omnes , in quorum omnium deſpectum præſumpta
tanta abs te eſſe noſcuntur? Qui cum adeo contempſeris
thronum , in quo habita ratione connexionis membrorũ
cum capite, ipſe Chriſtus inſedit : noueris ſummo damno
tuo in petram impegiſſe;de qua primum ſit dictum in Pſal
Pſ. 140. mo: [a] Abſorpti ſunt iuncti petræ Iudices eorum.]& a Do-
Mat. 21. mino de eadem: [b] Qui ceciderit ſuper lapidem iſtum, con-
fringetur;ſuper quem vero ceciderit,conteret eum,] ea ni-
mirum confractione atque contritione , de qua iam dixe-
rat ibidem verbis illis apertiſſimis: Auferetur a vobis Re-
gnum Dei,& dabitur genti facienti fructum eius.]Petra au
tem ipſa,quouis impetu agitetur,verbo Domini confirma
ta,nullam ſit vmquam paſſura iacturam . Vera ne ſint iſta,
periodus millenorum ac ſexcentorum annorum Chriſti
regnantis edocet,qua innumeris impetita contrarijs petra
iſta ferro,& igne tẽtata ſæpiſsime,nullam ipſa ſenſerit, ſed
plurimam intulerit laceſſentibus lęſionem.

Quomodo autẽ auſus es pronuntiare illegitimam,iniu-
ſtam,ac dicere excommunicationẽ eſſe nullam, quæ aucto
ritate non caruerit pronũtiantis, cui nec alia neceſſaria de-
fuerint ad actum legitimum conducentia:vnde omnes iſtę
tuæ de nullitate exceptiones neceſſe ſit euaneſcere? cum in
ducatur pariter neceſſario ex præmiſſis, nullo pacto dici
poſſe eamdem eſſe ſententiam excommunicationis nullã
vel iniuſtam,ſed omnibus eſſe conſentientem Eccleſię iu-
ribus,& exemplis:quã neque indebitam (vt inique aſſeris)
illegitimamve(vt male infers)aut nullius eſſe momenti (vt
manifeſtiſſime erras) aſſerere quiſquam poterit, niſi cui Fi
[illegible] & ſit Pri[illegible]

Google

pitui, exiſtimetque cum hæreticis recẽtioribus; Romanę Eccleſiæ priuilegia non eſſe a Chriſto, ſed ab Imperatoribus, cum Patres & ſanctiſſimi martyres,[a] Irenæus, &[b] Cyprianus, qui[c] Fabiani locum, Petri, locum appellat,[d] Optatus Milleuitanus, ſanctus[e] Hieronymus, ſanctus[f] Auguſtinus, Fulgentius, ſanctus[g] Leo Magnus, Gelaſius,[h] Ioannes Papa & martyr in epiſtola ad Iuſtinianum, Vigilius ad eumdem,[i] Gregorius Magnus, & denique omnes, quorum faſtidio eſt immenſum numerum recenſere, omnes inquam tam Occidentales, quam Orientales confeſſi ſint Patres, auctoritatem a Chriſto acceptam ad Romanos Põtifices per Petrum eſſe transfuſam: eorumdemque omniũ vna eadẽque ſit ſententia, Primatum Romanæ Eccleſiæ per Petrum a Chriſto deſcẽdere. Vnde omnes ſemper negarint ipſi Romani Pontifices, prę ſertim vero Gelaſius, Bonifacius, Nicolaus, & alij poſteriores, neque per Synodos, neque per Imperatores Romanam Eccleſiam eſſe, quod eſt, caput omnium eccleſiarum, & ſuper omnes auctoritate pollentem, ſed tantum Chriſti promiſſione, quod & omnes ſunt profeſſi ſucceſſores ipſius, ac denique omnes, quotquot nomen Catholicum meruerunt: vt iſta negaſſe, ſit omnino ab Eccleſia Catholica exulaſſe, & cum hæreticis Nouatoribus collegiſſe: quorum mentis obtuſæ argumenta repereris abundanter in Annalibus Eccleſiaſticis confutata.

a Iren. lib. 3. c. 3.
b Cypriã. de vnitate eccle.
c Idem in ep. 52.
d Optat. cõtr. Par. lib. 2.
e Hier. ep. 57. 58. 85.
f Aug ep. 165. & cõtr. ep. Mar c. 4. & cõtr partes Donati.
g Leo ep. 455. 89. & in homil. frequẽter
h 1. 8. de ſum. Trin. & Fide Cath.
i greg. Ma gist. lib. 4. ep. 32.

Chriſti igitur priuilegio roborato Petri Apoſtolatu, eadẽ promiſſione vniuerſa eiuſdẽ eſt roborata ſucceſſio; de qua ad Anaſtaſiũ Imperatorẽ Gelaſius poſt alia, de ijſdem digniſſime ſicut iuſtiſsime prędicata: Impeti, inquit, poſſunt humanis prę ſumptionibus quæ diuina ſunt iudicio conſtituta, vinci tamẽ quarumlibet poteſtate nõ poſſunt.] prę fatus hęc antea: Et ſi cunctis generaliter ſacerdotibus, & recte diuina tractantibus Fidelium conuenit corda ſubmitti: quanto potius Sedis illius Præſuli conſenſus eſt adhi-

bendus, quem cunctis ſacerdotibus Diuinitas ſumma voluit præeminere?] Cuius deſpectus quanti ſit criminis, inde inferas, quod etiam minimorum Epiſcoporum, cēſuris eccleſiaſticis rem agentiū contemptus, ſic afficit contemptores, vt indignos eos reddat ipſo nomine Chriſtiano. Nā accipe, quæ [a] Gregorius Magnus ait, quem & citat. [b] Nicolaus Papa: Si vero ſunt, qui dicunt, quia compulſus quiſpiā neceſſitate, ſi anathematicatus fuerit, anathematis vinculo non tenetur: ipſi ſibi teſtes ſunt, quia Chriſtiani non ſunt, quia ligamenta ſanctæ Eccleſiæ varijs exiſtimāt conatibus ſoluere &c.] Quod ſi obtentus neceſſitatis nec ſufficit, vt quis inualidam, vel nullam fuiſſe excommunicationem dicere poſſit, quo eam contemnat: vtique multo minus ſi iniuſta fuerit, ſponte ſua contemnere aliquis debet.

a Greg. li. 9. epiſt. 39. prope fin.
b ibid. ep. 9

c Eſt plane vulgata illa Scriptorum omnium recepta ſententia, excommunicationem ſiue iuſtam ſiue iniuſtam eſſe timendam, ac minime contemnendam: quod velut firmiſſimum axioma eccleſiaſtica cuſtodiuit antiquitas. Vt quod iam ab omnibus vbique & ſemper probari poſſit aſſertū, nulla prorſus habenda ſit ratio, ſi quiuis magni nominis homo his quidpiam contrarium viſus ſit aſſeruiſſe: quem penitus contemnendum eſſe, his verbis docet [c] Vincentius Lirinenſis magnæ exiſtimationis antiquus Theologus, dicens: Ille eſt verus & germanus Catholicus, qui veritatem Dei, qui Eccleſiam, qui Chriſti Corpus diligit, qui diuinæ Religioni, qui Catholicæ Fidei nihil præponit, non hominis cuiuſpiam auctoritatem, non amorem, non ingenium, non eloquentiam, ſed hæc omnia cuncta deſpiciens, & in Fide fixus & ſtabilis permanens, quidquid vniuerſaliter antiquitus Eccleſiam Catholicam tenuiſſe cognouerit, id ſolum ſibi tenendum, credendumque decernit: quidquid vero ab aliquo deinceps vno preter omnes, vel contra omnes Sanctos nouum & inauditum ſubin[illegible]

c Vinc. Lirin. cōtra hæret. 25.

Google

rit:id non ad religionem,ſed ad tentationem potius intelligat pertinere.]

Via hæc regia,ambulandum per eam: declinãs vero per contentum ad dexteram, vel ſiniſtram, magnam ſibi, in quam incidat, foueam parat. Inobedientia enim pariens contemptum, reatum contrahit quouis alio grauiorem.ſiquidem diuina Scriptura teſtatur: [a] Quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare,& quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere.] Contra vero ſumma eſt laude digna ſimplicitas iuſti,qui timens culpam,vbi non eſt culpa, innocentiam integram ſeruat, & gratiam auget. Hinc laudatur pietas Theodoſij iunioris Auguſti, qui non iniuſtam tantum, ſed quæ nulla penitus erat, vtpote excommunicatio lata ab homine petulante, cuius nulla erat prorſus excommunicandi auctoritas, ita exhorruit, vt neque cibum ſumere vmquam ſuſtinuerit,quoſque ab eodem,a quo eiuſmodi nulla excommunicatio progreſſa eſſet, benedictionem conſequeretur. Sed audi breuem ipſam hiſtoriam memoria dignam, quam [b] Theodoretus recitat his verbis: Vir quidam excolens vitam monaſticam, animo paulo audaciore prǽditus ad Imperatorem rei cuiuſdam petendæ gratia accedit. Quod cum ſæpius feciſſet, Imperatori eccleſiaſtica interdicit communione, vinculoque Eccleſiæ ei iniecto decedit. Imperator autem fide cum primis excellens, ad palatium veniens, cum tempus inſtaret conuiuij, & omnes conuiuæ adeſſent, dixit ſe non prius capturum cibum, quam Eccleſiæ vinculo ſolueretur. Proinde vnus ex familiariſſimis ad Epiſcopum mittit, vt poteſtatem faciat ei, qui ipſum ligauerat,vinculo ſoluendi. Cum autem Epiſcopus reſpondiſſet, non debere cuiuſque vinculum admittere,ſignificaſſetque eum ſolutum eſſe:non tamen ſolutione illa contentus fuit,donec ille,qui eum ligauerat, magno cum labore conquiſitus, communioni illum reſtituiſ-

a 1.reg.15

b Theodo. hiſt. lib.5. c.37.

ſet. huiuſmodi erat Imperatoris erga leges diuinas fides.] hactenus Theodoretus, & quidem factum repræſentans laude digniſſimum. ſiquidem totum impenſum eſt pietati, quidquid ex nimia ſcrupuloſitate videri poterat eſſe progreſſum. Odoratus eſt autem in ſacrificio Dominus odorem ſuauitatis, qui pro ipſo aduerſus barbaros atque tyrannos pugnans, ipſi integrum atque floridum conſeruauit Imperium, atque feliciter propagauit. At iam, quod ad Ducis litteras ſpectat, ſatis.

Quod autem pertinet ad litteras Senatus, contra eamdem excommunicationem publicę datas ad populum: quod in eodem argumento verſentur, eadem remaneant confutatæ reſponſione. Cęterum ſimillimum plane id genus litterarum eſſe ſcias illi, quod male vſurpatum a Mi-
a Nic. ep. 9 chaele Imperatore, a Nicolao Summo Pontifice ita deſcribitur, & condemnatur: Tantis erat epiſtola verbis contumelioſis, immo blaſphemijs reſperſa, vt ſcriptor eius non niſi in gutture colubri calamum tinxiſſe putetur, & dictatoris labia pro dictionibus venena fudiſſe videantur. adeo vt ſi cuiuſpiam ſimpliciorum cor penetrent (non enim hęc aures prudentium ſuſcipiunt) hunc continuo necent, nimirum tanto miſerabilius, quanto mors animæ magis quam corporis per illum virulentum hauſtum admittitur.] Ex quibus vt aliqua promamus, ac ſimul promendo eadem confutemus antidoto, necando, quod poſſit necare, venenum: habetur in eis in primis quod mordeat Clerum, & ſigillet pios, nimirum querela, quod (vt aiunt) ſagacitate eccleſiaſticorum, & ſimplicitate piorum, quarta iam pars eſſet alienata Veneti dominij bonorum immobilium. Sententiam plane dignam non religioſiſſimo veſtro Senatu Veneto, ſed Anglicano conuentu, qui apud vos eſt, vbi in odium Catholicorum Fidelium eiuſmodi ſolent effutiri dicteria. Vnde dicere cogar: [b] Anathema in me
b Ioſ.

Digitized by Google

dio tui eſt Iſrael.] nec eſt quod parere aliquid boni poſſit, immo non eſt malum, quod ex ea malorum fecunda propagine germinari non valeat. Quis aliquando orthodoxorum detraxit concionatori, ſuadenti Fidelibus eleemoſynas frequentare? Manichæum hunc fuiſſe oportuit, eiuſmodi impietate reſperſum, qui nolit, ſuaderi debere Fidelibus, quod diuinis Scripturis faciendum, frequentioribus ſententijs ſermo diuinus inculcat. Sed & quis Catholicorum inuentus hactenus, qui bona ſua erogantes ſiue in reſtitutionem collabentium eccleſiarum, ſiue in æditnorum alimoniam, quod factum liquet a quamplurimis viris ſanctis; hos, vt vos, ſimplices nominarit, quos [a] Redemptor noſter, eo quod negotiari vtiliter ſciuerint, prudentes appellat? vt qui didicerint pecunia traiecticia cœlum emere, & redimere temporarijs æternitatem, & [b] transferre theſauros in cœles, vbi neque ærugo, neque tinea demolitur, atque facere ſibi [c] amicos de mammona iniquitatis, a quibus in æterna tabernacula recipiantur. Quibus & competat nomen non adulterinæ, ſed veræ ſimplicitatis, qua Iob [d] ſimplex & rectus, ac timens Deum laudatur, & [e] Daniel, quod in ſimplicitate ſua liberatus eſt de ore leonum, & Pauli [f] Apoſtoli admonitione doceamur dicentis: Qui tribuit, tribuat in ſimplicitate. Sancta plane ſimplicitas, non quæ penes vos ſonat fatuitatem, qua ſugillatis omnes, qui bona ſua reliquerunt eccleſijs: qua contumelia ſuo damno Mauritius Imperator Sanctum Gregorium legitur perſtrinxiſſe.

a Matt. 24. Luc. 12.

b Matth. 6 Marc. 10. Luc. 12. & 18.

c Idem. 16

d Iob. 1.

e Mach. 2.

f Rom. 12.

Addis inſuper de viris eccleſiaſticis, quod otioſe fruantur bonis eccleſiarum, partis populi totius ſudoribus: ſed cum neminem excipiatis, cum ſint ex ijs complures, quos certum eſt digne in Euangelio laborare, ad Deum pro populo pias leuare manus; ſatis apparet, oculum [g] eſſe nequam, ante quem, totum corpus appareat tenebroſum, cum nec intueri poſſit, nec diſtinguere filios lucis a filijs

g Matth. 6

inſtar Iudæ reperiri omnium ſceleſtiſſimum; quod abſit, vt poſſit aſſerere quiſpiam. Sed & ſi vere abſque calumnia diceretur: ad Chriſti exemplum, quo tuto contineremur aſylo, eſſet legitime prouocandum. Non tamen iſta dicimus, vt eiuſmodi delinquentes ſalues eſſe velimus, ſed acerrime puniri per ſues iudices, veſtros conciues, præfectos eccleſijs ſub veſtro dominio conſtitutos Epiſcopos, ad hoc ab ipſis Romanæ Eccleſiæ Pontificibus veſtrates electos, vt cum non per alienos, ſed per voſmetipſos cuncta adminiſtrari videretis, ſineretis cuicumque foro iura habenti diſtincta, eidem eſſe ſalua.

Sed his omiſſis, iam illæ ipſæ litteræ, quibus adeo multipliciter & enormiter peccatum eſt, tamquam e portis inferis proditæ, in vltionem expanſæ ad Petri Confeſſionem, in obliuionem perpetuo ſilentio complicatæ, ſciſſæ in redargutionem audaciſſimæ ſciſſionis, vti mendaces & contumaces, calumnioſæ atque proteruæ, quibus ita ignominioſe Romanam Eccleſiam impetiſtis: eamdem excipiant digne ſententiam, qua his ſimiles litteras Michaelis Imperatoris blaphemas & calumnioſas Nicolaus [a] Pontifex condemnauit igni tradendas, his pronuntiatum ab ipſo verbis: Decernentibus nobiſcum & ſimul * conſiderantibus iiſdem ſanctiſſimus fratribus & Coepiſcopis noſtris, ipſam epiſtolam (ſeu potius ipſas epiſtolas) in ſtipite videntibus cunctis ſuſpenſas, vaſto ſuppoſito foco, ad vituperium veſtrum coram omnibus nationibus, quæ penes Memoriam Sancti Petri multiplices inueniuntur, extremæ perditioni donabimus. Quatenus his rite patratis, diſcat pius quod amet, & crudelis quod timeat.] hæc Nicolaus. quæ & facta ſunt ſub eiuſdem Nicolai Pontificis ſucceſſore Hadriano Pontifice tam de litteris Imperatoris, quam de Photij Patriarchæ. Maneat ergo ſuo robore conſtans ſententia Nicolai, qua in contumaces & calumnioſas litteras Michae-

[a] nic. ep. 9

* al. confidentibus.

Digitized by Google

lis Imperatoris eſt iudicatum, & præiudicatum in veſtras illis ſimiles, & alias quaſcumque eiuſdem generis litteras contigerit exarari: quas ſemper reſpuit, nec lectione quidẽ dignas exiſtimauit antiquitas veneranda. hinc de his ad
a Cypriã. ep 42. Cornelium Cyprianus: [a] Viderint qui vel furori ſuo, vel libidini ſeruientes, & diuinę legis, & ſanctitatis immemores, iactitare interim geſtiunt, quæ probare nõ poſſunt, & cum innocentiam deſtruere ac expugnare non valeant: ſatis habent, fama mendaci, & falſo rumore maculas inſpergere. Certe quod Præpoſitis & ſacerdotibus congruit, danda eſt opera, vt talia cum a quibuſdam ſcribuntur, per nos reſpuantur. Porro hæc fieri debere oſtendimus, ſi quando talia quorumdam calumnioſa temeritate conſcripta ſunt, legi apud nos non patimur.] hæc acerrimus vindex exiſtimationis Apoſtolicę Sedis, & qui ſederet in ea Romani Pontificis, martyr glorioſiſſimus Cyprianus. ac de veſtris litteris hactenus.

Quoniam autem fortaſſe contigerit, vt aculeata Paræneſi vos quæramini a nobis eſſe perſtrictos: ad illam prouo-
b Prou. 27 co vos ſacrorũ Prouerbiorum ſententiã: [b] Meliora ſunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oſcula odientis:) in memoriam reuocando, quod ſcripſit lacrymans Ieremias, inde videlicet populo florentiſſimo, & ciuitati ampliſſimæ excidium proueniſſe, quod (vt ipſe inquit) Prophetæ non aperiebant tibi iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent.] Vnde maximi loco emolumenti ducere debeatis, ſi hortando, monendo, rogando, & arguendo veſtra ad curationem peccata detegimus, quorũ, dũ latent, ſit prorſus deſperanda ſanatio. Quamobrẽ vt dicam cũ Apoſtolo:
c Philip. 3 [c] Eadem ſcribere, mihi quidem non pigrũ, vobis autem neceſſariũ. Videtę canes, videtę malos operarios, videte conciſionem.] Nempe cauete hæreticos, quos & habetis inter vos habitantes, & eiſdem conniuentes prauos Catholicos, con-

ciſionem ſuadentes, nimirum ab Eccleſia Catholica ſciſſionem. Qui ſcindit, ſcindatur ipſe, acclamatũ eſt ſæpe in Cõcilijs œcumenicis, ſecundum illud propheticum: [a] Quæ fecit, facite illi.] nempe vt qui ſcidiſtis Eccleſiã Dei: patiamini ipſi in Republica veſtra ſciſſuram. Admoneat vos periculum veſtrum: exterreat perditio veſtra. Periculũ, inquã. quod Deus ob leuiorem populi in ſacerdotem contemptum cõuertit iratus in Regnum ſanctam ipſam quam inſtituerat Rempublicam inter Hebræos. Audite ſcribentem ad Rogatianum Epiſcopum ſanctum [b] Cyprianum glorioſiſſimum martyrem, & iſta ex diuino oraculo ſic deducentem: Cum Samuel ſacerdos a Iudæorum populo ob ſenectutem, ſicut tu modo, contemneretur; exclamauit iratus [c] Dominus, & dixit: Non te ſpreuerunt, ſed me ſpreuerunt. Et vt hoc vlciſceretur, excitauit eis Saul Regem, qui eum iniurijs grauibus affligeret, & per omnes contumelias & pœnas ſuperbum populum calcaret, & premeret, vt contemptus ſacerdos de ſuperbo populo vltione diuina vindicaretur,] dum ipſorum Rempublicam ſua Deus plantatam manu mutauit in Regnum. hæc vos pericula vitanda moneo.

a Ieré. 50.

b Cypriã.

c 1. Reg. 8.

Exterreat vero vos magis, quam dixi timendam, perditio veſtra. Nam cum grauius peccatum, grauius ſuppliciũ iure exigat; & vtique cum inſolentius, & contumelioſius agitur in ſacerdotem, grauiorem conſueuerit Deus inferre vindictã: quæ igitur manere putatis vos damna, qui adeo enormiter peccaſtis in eum, qui loco Petri ſedet in Apoſtolica Sede; Chriſti Vicarium? immo in Chriſtum ipſum peccaſtis, dum eius tunicam inconſutilem (quæ eſt Eccleſia) ſchiſmate conſcidiſtis. Sit vobis in exemplum Saul, cum contempto Samuele, eius ſpretis iuſſis, vendicauit ſibi, quod ſacerdotalis muneris eſſet: quem & paſſus redarguentem, vt abeuntem retineret inuitum, ipſius ſcidit pal-

Digitized by Google

ſima ab eodem fuerit appellata, inſigni gloriæ titulo, non
niſi de Romana Eccleſia bene merenti conferri ſolito. Sed
& præter egregium titulum quid præterea fuerit eadē Reſ
publica Veneta virtutis merito ab eadem Sede Apoſtolica
conſecuta, glorioſe prædicat Gregorius [a] Septimus, ſic ſcri-
bens ad Dominicum Ducem & populum Venetiarum: Sci a Libr. 2. epiſt. 39.
tis enim, quoniam præ multis terrarum partibus diuina di-
ſpenſatio terram veſtram Patriarchatus honore ſublima-
uit, cuius dignitatis eminentia ex ſui ipſius nominis, & of-
ficij prærogatiua adeo auguſta & rara eſt, cum non am-
plius quam quatuor in toto mundo reperiantur.] & infe-
rius: Poſt Apoſtolicam Sedem, omnibus quæ ſunt in Occi-
dente gentibus clariores extitiſtis.] Vnde autem tāta vobis
gloria, pontificijs monimentis adeo celebrata, niſi ex ſchiſ-
matis odio implacabili, & Romanæ Eccleſiæ pace & vni-
tate tenaciſſima comparata? Propagata vero felicioribus,
ſicut & maioribus incrementis, cum itidem maiores veſtri,
veſtræ Reipublicæ decus & ornamentum, in ſummo diſcri
mine conſtituti, cum dubia lance ſuſpenſus penderet orbis,
& Principatus illi viderentur penitus interituri omnes, qui
audaciſſimo Principi, ſchiſmatico Imperatori, Friderico
Aenobarbo aduerſus Romanam Eccleſiam contra Alexan
drum Pontificem non iungerentur: ijdem veſtri generoſiſ-
ſimi prædeceſſores, vere Chriſti fideles, in ſpem [b] contra b Rom. 4.
ſpem credentes, elegerunt [c] affligi cum populo Dei potius, c Hebr. 11
quā regnare cum Eccleſiæ Romanæ hoſte obſtinatiſſimo
Pharaone. Sicq. iuncti tunc fœdere cum Longobardis, facti
ſunt omnes ſimul Romanæ Eccleſiæ defenſores, ſchiſmatis
vero fortiſſimi euerſores, honeſtiſſimo patefacto aditu, ad
ſuam ipſorum Rempublicam Chriſtianiſſimam augendā,
conſeruandā, ac ſolidandam. Quibus a Domino tunc datū
eſt, vt in ipſorum primariam Venetam ciuitatem trophæa

Google

ſimi ciues tanti Pontifices exceptores, exhibitores etiã triũphi omnium præſtantiſſimi, ſed & munificentiſſimi in expenſis, promptiſſimi in obſequijs, in cuſtodijs ſolertiſſimi. Vnde ſibi celeberrimam a mortalibus cunctis immortalẽque gloriam compararunt, illuſtrata tunc mirifice eadem ciuitate manubijs Auguſtalibus, magis vero pontificijs aucta fulgoribus, & ſacris locupletata muneribus, e pænu cœleſti largiſſime, Deo manum ſuam aperiente, profuſis: honoris inſuper titulis conſignata perennibus, illis vero præcipuis, ex quibus prçſtãtiſſimi ciues eius iure nominati ſunt, ſchiſmatis euerſores, vnitatis Catholicæ defenſores, pacis conciliatores, fundatores quietis, atque Romanæ Eccleſiæ ſuſceptores, ac protectores.

At quinam modo audent inſurgere eiuſdem Reipublicæ hoſtes audaciſſimi, tantæ gloriæ euerſores, vt contrarijs factis tenebroſa obducãt iſta caligine; aſpergãtq. ignominijs, quæ tot tantiſq. ſudoribus parta, ſanguine comparata eſt, auitam gloriã? Cum autẽ conſueuerint in quauis bene inſtituta Republica iuniores çmuli eſſe maiorũ; nec pati ab antiquioribus ſuis eſſe degeneres, quos & factis egregijs ſuperare contenderint: quinã modo [a] ſpiritus vertiginis exagitauit Principes ſapientes, vt ab Eccleſia Romana (quod pro monſtro habendum) adeo pudenda contradictione defecerint?] Potuitne iſtud fieri, vt a Petro ſcinderetur ſchiſmate Marcus, a patre filius, a magiſtro diſcipulus, ac miniſter aſſiduus, & vbique fidelis? Qui enim olim maximo lucro veſtro, nonniſi odio ſchiſmaticorum reliquit a ſe fundatam eccleſiam Alexandrinam: maximo quidem damno veſtro, ſi ſic perſtiteritis (quod Deus auertat) vos relinquet, & Petro fixus inhærẽs, eius Vicario aſſidebit, & aſſurget in opus, contra ſchiſmaticos & hæreticos collaborans.

a Iſai. 18.

Aliena vos pericula moneant. conſueuit poſt ſciſſionem deſolatio ſequi. Donatus in Africa ſchiſma conflauit, a quo

Donatiſtæ denominati fuere, qui vbi incurabiles redditi frequentiori lapſu, dati ſunt omnes iuſto Dei iudicio vna cum Africana prouincia Vuandalis primum, atque demũ in excidium ſempiternum Arabibus In Oriente non ſolum quam diximus, Alexandrina, ſed & reliquæ ſedes Patriarchales, vbi ſchiſmate ſe ab Eccleſia Romana ſciderunt, ſciſſæ ſunt pariter a protectione diuina, datæ omnes in captiuitatẽ, & ignominioſiſsimã ſeruitutem nefandæ Turcarum genti, ſub cuius iugo ferreo hactenus indies magis magiſq. teruntur: in primis vero Græci ipſi auctores ſchiſmatis, exigente pœnas diuini acerbitate Iudicij, vt palea ſub plauſtro ferrato teruntur, & conterentur, quouſque deſinet eſſe [a] neruus ferreus ceruix eorum. Ad quod tam grande malum anteuertendum, egregie laborauit ſuo tempore, quo ſumpſit exordium Photianum ſchiſma, Baſilius, Imperator, qui in diuino illo conſeſſu Octauæ œcumenicæ Synodi, Spiritus ſancti gratia congregatæ, ad pręſentes ibi ſchiſmaticos egregiam habuit orationem, quam adhuc integram conſeruant Acta ſynodica: ex qua aliqua ſaltem hic vt deſcribantur, a nobis exigit importune rerum & temporum opportunitas. Audite quæſo tunc illis tantum, ſed nunc vobis ipſis Imperatorem diuino prorſus afflatum Spiritu perorantem: a Iſai. 48.

Vos quoque, inquit, qui curatione indigetis, ac medela opus habetis, pretioſa membra Chriſti, etſi neſcio quomodo a malo dæmone deteti, a capite, nempe a Romano Pontifice ſeparati eſtis: Vitis vera, quæ propter contentionem importunam, immo vero iniuſtam, in amaritudinem conuerſa es: Amici & proximi noſtri, etſi propter odium irrationabile ex aduerſo appropinquantes & ſtantes, ac vnitatem reſpuentes. Suſcipite admonitionis ſermonem (non autem confundor dicere) etiam deprecationis. In id enim nos adduxit miſericordia, quam circa vos habemus. Scru-

Digitized by Google

ramini intima conſcientiæ veſtrę,& inuenietis vcs male ab Eccleſia eſſe diſiunctcs. Nouiſſima hora eſt, & Iudex pro foribus eſt, fratres: ne præoccu pemur ab eius Eccleſia ſequeſtrati,& lon ge ab illius gloria proijciamur. Nihil turpe ducamus, paſſionem manifeſtare, & vulnus oſtendere, ac locum pœnitentiæ & medicinæ requirere, atque intra atrium ſaluantium fieri; ne confuſionem obedientiam arbitrando,confuſionis æternæ ſumamus experimentum. Qualis autem hæc eſt confuſio,fratres, procidere Deo, & veniá expetere?Deo enim procidunt, qui Eccleſiæ & ſpiritalibus iſtis Patribus procidunt.Confuſio quidem reuera eſt & maximus pudor,immo vero in Deum dimicatio,nolle vnumquemque proprium confiteri peccatum, & humiliari propter Chriſtum,& lucrari & ſe,& multos.

Si autem omnino hoc confuſionem arbitramini: Ego, cui Imperij ſuperpoſita eſt corona, forma vobis efficiar huius optimæ humilitatis.Ego qui imperitus, & inſipiés ſum, bonum initium ero veſtrum qui ſapientes eſtis, & ſcientia clari. Ego qui in peccatis volutatus ſum, primus vobis typus fiam,qui mundi eſtis, & virtuti operam datis. Ego primus memet ſuper pauimentum proijcio,purpuram & diadema paruipendens:aſcendite ad genas meas, & ſuper oculcs meos incedite,nec reputetis magnum, Imperatoris calcare ſcapulas: nec uereamini pedibus tangere verticem, cui ſuperimponitur a Deo donata corona: omnia pati prómptum habeo,& agere promptius,quæ vobis quidem confuſionem,mihi autem gloriam, & maximam claritatem conferre videntur. Neque enim in hoc curá gero glorię meæ, tantum vt videam communionem,vnitatem, & vnam eccleſiarum feſtiuitatem,tantum ne animæ detrimentum patiar,& gaudeat ſuper me ille omnium inimicus diabolus,captiuum ſumens,quod mihi deſiderandum eſt,tantum ſpei meæ lampas inſperate non extinguatur, per quam feſtina-

bãm communi illuſtrari lætitia & gaudio.

Neſcio quod erat ſatagendum & efficiendum, & non feci; vel quos proponendos admonitionis, & deprecationis ſermones, & non propoſui. vos de cetero videbitis. Innocẽs enim ſum a perditione veſtra. Si vero & ad magnum & horrendum illud Iudicium futurę diei vos remittitis, quaſi pro vobis rationem daturos: noſcite quia bene noui, quia nullus vobis iuſtitiæ ſermo ſiue hic adeſt, ſiue illic aderit, niſi quantum in hac controuerſia inuentum extiterit. Verum ſi vultis ante illud Iudicium, conſcientiæ veſtræ interrogare iudicium: diceris amplius nihil, quam quod ab Imperio noſtro dicitur. Deponite igitur contentiones, fratres, & reſumite amorem fraternitatis: fugite diſſenſionem, & vnitatem amplectimini: odium auertite, & dilectionem in ſinum recipite: ſtate cum probabilibus, & capiti compaginamini. Recipite per obedientiam diuinæ communis gratiam, & nihil ob ſæcularia ſitis ſolliciti. Sunt enim apud compatientiſſimum Imperium noſtrum ſuſceptionem modi diuerſi, per quos conſolabimur, & inceſſanter, quæ ſecundum ſæculum vobis opportuna fuerint, faciemus. Rurſus multimode decertabimus, obſecrantes, rogantes, & omne ingeniũ commouentes ad ſpiritales Patres noſtros & Patriarchas, vt diſpenſem quid eorum quæ inſunt animo veſtro; tantum ne temere contra ſalutem veſtram agatis. &c.] hæc & alia plura Imperator ad ſchiſmaticos Epiſcopos, ſententia Romani Pontificis excommunicatione damnatos, hactenus in ſchiſmate permanentes.

Iſta ſi ſpernitis, tanta charitate, atque animi demiſſione pronuntiata ab orthodoxo Imperatore, & eius contemnitis lacrymas: hoſtium proculdubio eritis audituri cachinnos, & ab æmulis eiuſmodi ex diuina Scriptura iactari ludibria, & ſubſannati improperijs iſtis: Hæcinne a eſt vrbs

a Thre.

a Isai. 1. per te os ſuũ omnes inimici tui,] addentes: a Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis plena iudicij?] Exprobrantes inſuper cum deriſione deliria in ætate decrepita Reipublicæ ſeneſcentis, anniſque iam reliquas ſuperantis. & quidem inexcuſabilibus rationibus. Nonne delirium eſt, aduerſus Deum mortales bella ſuſcipere, & contra diuinam inſtitutionem audere laicos Dei miniſtris ſacerdotibus dominari? Deliramentum quis eſſe negauerit, non curare, immo ſumme contemnere, habere loco ioci, immo & lucri, ab Apoſtolica Sede, ab ipſa Catholica Eccleſia excommunicatione eſſe præciſos? Deliratio nonne plane omnium maxima eſt, ſperare extra Eccleſiam conſequi poſſe ſalutem? At inſuper quam grande illud delirium, Eccleſiam Romanam de veſtra Republica ſemper bene merentem, conciliatricem Principum in ſacrum fœdus, in bello ſociam, in pace matrem, erga filiam propenſionem, beneficentia largiore pandentem ſinum frugum: eamdem ab eiuſdem filiæ amplexu diuellere, ac diro ſchiſmate ſeparare? cum id nihil aliud ſit, quam eiuſdem Reipublicæ neruos ſuccidere, & caput amputare? Sed delirium plane riſu dignum quis neget, velle contra ſtimulum calcitrare, & obſtinato animo vrgere, vt fronte feriat duriſſimam petram atque confringat? At non delirantis ſenis tantum, ſed furentis inſania animi ſignum illud eſt euidens, pro titulis gloriæ infame ſchiſmaticorum nomen conſequi laborare, ac demum illud pudendum, quod ipſi adiacet, hæreticum. Sed & illud quidem grande delirium apparet omnibus, quod ſub velamine libertatis, nectantur vincula ſeruitutis, connexa peccatis, teſtante

b Ioan. 11 id diuina b Scriptura, quæ euacuari non poteſt, quod qui fa-

c Prou. 5. cit peccatum, ſeruus eſt peccati, & quod funibus c peccatorum ſuorum peccans quiſque ligetur: contra vero contemnatur vera libertas, quæ ſanctæ religionis cupiat vincula ſalutaria, quibus tantum obligata, libera conſiſtere poſſit, ac

tuta, fortis, & permanens glorioſa, ſecundum illud [a] Eccle- a Eccl. 6.
ſiaſtici ita monentis: Inijce pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum.] & ſequitur: Erunt tibi, inquiens, compedes eius in protectionem fortitudinis, & baſes virtutis, & torques illius in ſtolam gloriæ, & vincula illius alligatura ſalutis.]

His vero & alijs idgenus obiectantibus veſtræ gloriæ ęmulis & aduerſarijs, Reſpublica ipſa, longiori ſenio effecta prudentior, mente ſana, corde ſapiens, ipſius nempe ſanior pars ciuium, quod Anna Heli, iuſte iſta reſpondeat: [b] Ne- b 1. Reg. 1
quaquam deſipio, ſed mulier infelix nimis ego ſum: nec reputet me quis quaſi vnam de filiabus Belial.] Nolens ipſa & inuita patior iſta Politicorum preſſuris ſuffocata nouantiū. Reſpiciat iam Deus ignominiam meam, & iudicet.

At hic tandem finis eſto. Sed doleo vehementer, quod abſque, Valete. Ioannes [c] enim Apoſtolus id vetat facere, & c Io. ep. 2.
cum eo omnis ſimul Eccleſia, quod indignos ſalutatione iuſte iudicet eos, qui non cōmunicantes Romanę Eccleſię, omnis penitus ſint ſalutis expertes. Quod nolim putetis, ſymbolum eſſe odij. Abſit. Quiſnam eſt qui magis præcipiat & inculcet inimicorum dilectionem, ipſo Ioanne? Neminem odit Eccleſia, quæ inimicos diligendos eſſe, monet ſcriptis, & ingerit verbis; ſed quæ a Deo (vt ipſa [d] teſtatur) d Cant. 2.
charitatem acceperit ordinatā: quæ ſunt Dei, diligat ipſa; & peccata, quæ ſunt extra & contra Deum, odio perſequatur. Hinc Auguſtinus [e] ſcribens ad Maximinum Donati- e Aug. ep. 203.
ſtarum ſchiſmaticorum anteſignanum, eadem ratione deteſtatus in ipſo dirum ſchiſma, inter alios titulos, quibus honorare fas eſt hominem extra Eccleſiam poſitum, nominat dilectiſsimum. Teſtis eſt mihi Deus, quomodo vos omnes cupiam in viſceribus IESV Chriſti, & hoc oro cum Apoſtolo, [f] Epheſios commonēte, vt in Eccleſia Catholica f Epheſ. 4.
ſitis vnum corpus & vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna

ſpe vocationis veſtræ.] extra quam connexionem & vnitatem nulla cuiquam penitus poterit eſſe ſalus, ſed lugenda ſemper abſque redemptione damnatio. Faxit Deus, vt ſancti Spiritus gratia, diſflata illa caligine, qua obtexit Deus in

a Thren. 2. furore [a] ſuo filiam Sion, arrideat nobis prior illa veſtra ſere-

b Iud. ep. nitas; & ſidera errantia, [b] quibus procella tenebrarum ſeruata eſt in æternum,] in firmamento Eccleſiæ fixa reſplen

c Bar. 5. deant in æternum, ſecundum illud propheticum: [c] Stellæ dederunt lumen in cuſtodijs ſuis, & lætatæ ſunt, vocatæ ſunt, & dixerunt, Adſumus: & luxerunt ei cum iucunditate qui fecit illas.] Amen.

d Aug. ep. 162. Sit autem vobis Paræneſis hæc (vt ſic perorem cum [d] Auguſtino ad Donatiſtas) correctio, ſi velitis: Teſtis vero, & ſi nolitis.]

FINIS.

9, 947, 91